G No M 2185

REG No N 45

The First Telgu Bi-weekly in Andra Desa, The only Telugu News Paper for H. E. H. The Nizam's Dominions

గోలకొండ పత్రిక

ప్రతి బుధవారము శనివారము ప్రకటింపఁబడును

హైదరాబాదు—దక్కన్

10756 GOLAKONDA PATRIKA HDERABAD Dn

సంపుటము } ప్రమోదూతనామ సంవత్సర మార్గశీర్ష శుద్ధ బుధవారము 3—12—3) { సంచిక

లోకోత్తర పురుషుడగు గాంధి

మహాత్ముడు జగద్విఖ్యాత పురుషుడు

యూరోపుఖండ సాంగత్య దోషము నుండి ఆసియాఖండమును రక్షించుటయే గాంధీతత్త్వము యొక్క ముఖ్య ఫలితము

భారతజాతి స్వశక్తిచేతనే తరించవలయును. సంఘమంతయు బాగుపడవలెనన్న సంఘములో ప్రతిమానవుడును బాగుపడవలయును

అందరికన్న తాను కడవాడ ననెడి భావము మానవునకు కలిగిననే అతనికి మోక్షములేదు

ఇంగ్లాండులో వెలువడు [illegible] పత్రిక యందు పత్రికా సంపాదకుడీక్రింది వ్యాసమును వ్రాసెను —

దురదృష్టవంతులైన తపస్వులను జూచినప్పుడు హాస్యాస్పదులని యనుమానించుటయును తిరస్కరించువారిని జూచి సహింపజాలక పోవుటయును, బ్రిటిషు ప్రభుత్వ మహోపకారములయందు పరిపూర్ణవిశ్వాసము కలిగియుండుటయును ఆంగ్ల జాతిలోని జనసామాన్యమునకు పరిపాటియైయున్నది అట్టి సాధారణ మయిన ఆంగ్లేయుడు మహాత్మా గాంధిని గూర్చి తెలుసుకొనుటకు గాని ఆయన జీవిత పరమార్థము నుగ్రహించుటకు గాని సమర్థుడు కాడు. అట్టి ఆంగ్లేయునకు గాంధి మహాత్ముడు ఒక విషమమయిన శాస్త్ర జిజ్ఞాసువుగా కన్పించును గాంధి మాత్రము స్వయముగా నిష్కపట హృదయుడు కావచ్చును కాని, ఆయనయొక్క నిర్మల హృదయ స్వభావమును పురస్కరించుకొని ఆంగ్ల మానవ పుత్రులైన భారతీయ రాజకీయ నాయకులు తంత్రోపాయములను పన్నుచు కొంత లాభమును పొందగోరుచున్నారని సామాన్యాంగ్లేయుడు భావించుచున్నాడు. పైకి మాయ మర్మములేని మహాఋషివలె కన్పించినను బెంగాలు దేశపు బాబూ యొక్క తత్త్వము యీ గాంధి యందున్నదని వారి నమ్మకము. ఈ అభిప్రాయము ఆంగ్లేయ పత్రికాధిపతులలో చాల మందికి కలదు. సదయ హృదయ లక్షణము కొంతలో మించి యుండిన యూరోపియనులీయభిప్రాయమునే పునశ్చరణ చేయుచు లండను టైమ్సు పత్రికలో ప్రకటనార్హమయి తాము వ్రాయు లేఖలయందు వ్రాయుచున్నారు, కాని యీ అభిప్రాయము ఇర్విను ప్రభువుగారికి మాత్రము లేదు ఈ అభిప్రాయము సత్య సమన్వితము కాదు

నిజమును బోధపరచుకొనుట సులభసాధ్యము కాదు వర్తమాన యుగము క్లిష్టమయిన పరిణామములతో కూడియున్నది. పాతకాలపు రాజకీయ పద్ధతులన్నియును నేడు పనికిరానివైనవి. పురాతన సంప్రదాయ విధము యుద్ధానంతర బాధ్యతలను నేడు క్రొత్త దృష్టితో పరిశీలించి తమకు కంటకముగా నున్నను మార్చుకొనవలెను. ఒకజాతి ఇంకొక జాతిని పరిపాలించుటకు న్యాయమా! అట్టి పరిపాలన యనాదిగా జరుగుచుండవలెనా! ఈ విషయములో మాత్రము పెద్దరికము వహించి దయా దాక్షిణ్యముతో ప్రత్యుత్తర మొసగిన యెడల అట్టి ప్రత్యుత్తరము వలన నీ కాలములో నెవరును సహించి సంతోషింపజాలరు. ఈ విషయము భారతదేశములో మరింత స్పష్టముగా నున్నది. యుగ ధర్మమును బట్టియు కాల ప్రభావమును బట్టియు భారతీయులకు కొన్ని హక్కులు స్వాతంత్ర్య మొసగినను వారికి సంపూర్ణ స్వాతంత్ర్యము క్రమముగా ప్రసాదించబడునని చెప్పుటవల్ల ఈ పెద్దరికము యీ దయా దాక్షిణ్యము దుస్సహమయి యున్నది. మీరు మిక్కిలి గాంధి కలహ కారణుడనియు సాధ్యాసాధ్యము లెరుంగని విపరీత సంకల్పుడనియు త్రోసి పుచ్చుచున్నారు

కాని మహాత్ముడు జగద్విఖ్యాతపురుషులలో నొకడై యీ ప్రపంచాంతరమున వెలసియున్నాడు. ఆయన యందు గల ప్రాశస్త్యమును రొమెయిను రోలండు అనెడి ఫ్రెంచి గ్రంథకర్త ఉగ్గడించి యున్నాడు. హిందూ దేశమనెడి యీ ద్వీపకల్పమందు నివసించు భిన్నజాతుల వారికిని భిన్న మతముల వారికిని సమాన జాతీయ భావమును కలుగజేసి ఏక మత్యమును పురికొల్పుట కొక నూతన జీవమును కల్పించుచున్నాడని యందరును గ్రహించుచున్నారు. అమెరికా ఖండములోను యూరోపు ఖండములోను గల బుద్ధిశాలులు శ్రద్ధతో నిది గమనించుచున్నారు. కాబట్టి సద్బుద్ధి గల ఆంగ్లేయుడును, ప్రతి క్రైస్తవుడును గాంధి తత్త్వమును పూర్తిగా గ్రహించవలసియున్నది ఆయన సంకల్పములు ఆయన కార్య సాధన మార్గములు ఎట్టివో గ్రహింపవలెను. ఇక ముందు రాబోవు వంద సంవత్సరముల వరకును యూరోపు ఖండమునందు గాక ఇతర భూఖండములందలి జాతుల యభ్యుదయాభివృద్ధులు మానవజాతికి నిరంతర పరిశీలనార్హ విషయములై యుండగలవు. ఇతర ఖండాంతర వాసులకును యీ యూరోపియను జాతులవారికిని ఉండెడి సంబంధ బాంధవ్యములే ప్రధాన విషయములుగా నుండగలవు. పోరాటములు సంఘర్షణములు లేకయే మహోత్కృష్టమయినట్టి సుగాలమయిన మార్పులు కొన్ని కలుగనున్నవి ఇట్టి మార్పులు ప్రపంచములో కలుగుటకు మునుముగా ప్రజలకొక నూతనజ్ఞానప్రబోధము కలుగవలసి యేయున్నది. ప్రస్తుతము యీ ఆంగ్లదేశము వారి దృష్టి నాకర్షించుచున్నట్టిది భారతదేశమే యైయున్నది. కాబట్టి గాంధి జీవితమును గూర్చి రొమెయిను రోలండుగారు రచించిన గ్రంథమును సి. ఎఫ్. ఆండ్రూసుగారు రచించిన జీవిత చరిత్రను మహాత్ముని స్వీయచరిత్రను ముఖ్యముగా జదువవలయుచున్నాము

తలపాగలే తిరిగి ధరించవలెను

హిందూ దేశము ఎన్నటికిని ఇంగ్లాండు దేశము కాజాలదు. కాబట్టి ఆంగ్లేయులకు హితకరమయినట్టిదే భారతీయులకును భారతదేశమునకును క్షేమకరమని చెప్ప వీలులేదు. గాంధిగారు దక్షిణాఫ్రికాలో బారిష్టరుగా నుండిన దినములలో తన తలమీదనున్న తలపాగను తీసివేసి దొరటోపి ధరించుట బాగుండునా లేదాయని విచారించుకొనిరి. అట్టి క్రొత్త వేషములు వేయవలదని ఆయనకు హితోపదేశము చేయబడెను. ఎందువల్లననగా —

భారతీయులకు తలపాగయే రమ్యముగా నుండును. నీవు దొర టోపి ధరించిన యెడల దొరగారి సేవకుని వలె పరిగణింపబడుదువు" అని గాంధిగారికి ఒక స్నేహితుడు హితము బోధించెను. కాబట్టి యూరోపియను దుస్తులను ఆసియా ఖండవాసులు ధరించినచో, వీరికి గల 'గౌరవాధిక్యమును ఆత్మగౌరవ భావమును వారు గోల్పోయెదరు. ఆజేటికి మెకాలే ప్రభువు భారతదేశములో ప్రవేశించి విద్యావిధానము వల్లను కొందరు క్రైస్తవ పాదరీలు మత సాంగత్య ప్రభావమువల్ల నేర్పి బోధించిన విషయములవల్లను భారతీయుల తత్త్వము మారిపోయినది ఈ దినములలో తలపాగలు మాయమయి కోటటోపీలు భారతీయుల నెత్తికెక్కినవి అందువల్ల గాంధి తిరిగి తలపాగలనే ధరించుడీ" యని బోధించుచున్నాడని సామ్యత దృష్టితో గ్రహించవచ్చును

యంత్రాగార వ్యాపారము ప్రధానము ఆసియా ఖండమునకుగూడ వ్యాపించి విషమమగును ఎక్కడనైన హిందూ దేశములో వందలకొలది ఫ్యాక్టరీలు బయలుదేరినచో కాని ఫ్యాక్టరీలలో చెమటోడ్చి పనిచేయు పనివారిని దుర్జనుల దురహంకారమునుండి రక్షించుటకు తగిన న్యాయ శాసనములును ఫ్యాక్టరీ వసతులును తగినన్ని కల్పించబడలేదు. కాబట్టి యూరోపుఖండ సాంగత్య దోషమునుండి ఆసియా ఖండమును రక్షించుటయే గాంధి తత్త్వముయొక్క ముఖ్య ఫలితముగా నుండును. ఫ్యాక్టరీలలో తయారయ్యెడి వస్త్రములను కొనవలదనియే ఆయన తన యనుచరులకు బోధించుచున్నాడు. చేమగ్గముమీదనే తయారయ్యెడి వస్త్రములనే ధరింపవలెనని గోరుచున్నాడు, ఈ రాజ్యాంగ తంత్రసారమును సాంఘిక ధర్మ రహస్యములను సాంగోపాంగముగా పరిశీలించిన పిమ్మట ఆయన నిర్ణయించిన మహోపదేశమే ఇది. హిందూదేశములో యంత్రములు లేకుండచేయుట గాంధివల్ల సాధ్యము గాకపోవచ్చును. బోల్షివిక్కులు చెప్పుచున్నట్లుగా యంత్ర నిర్మాణము నాశ్రయించియే మానవ సంఘము జీవించవలయునన్న మాట నిజము కావచ్చును కాని సనాతన శిష్టాచార సంపన్నులైన క్యాథలిక్ క్రైస్తవ మతాచార్యులలో నెవరు గాంధి మహాత్ముని మహాదాశయమును ప్రశంసింపకుండగలరు?

దయాసత్య సందేశము

ఆయన టాల్‌స్టాయిగారి శిష్యుడు. సాత్విక నిరోధ సిద్ధాంతమును అనుష్ఠించుటకు ప్రయత్నించుచున్నాడు. మానవ హృదయము హిందూదేశమునందును ఆంగ్లదేశమునందును అంతటను సర్వులకొకటే. బొంబాయిలో అల్లరులు జరిగినందువల్లను యీ మహోపదేశకుడు కపట హృదయుడని చెప్పరాదు అంతమాత్రముచేత ఆయన బోధలు నేటి గాకున్న ఇంకొకనాటికైన ప్రజల హృదయములలో నాటుకొని సఫలము కాకపోవును. మహాత్ముని వాక్యబీజము లన్నియు శిష్యప్రదేశములందుపడి వ్యర్థము కాజాలవు. ఎందరో అతి ధనవంతులు తమ సర్వస్వమును త్యజించి ఆయన ననుసరించిరి ఆయనకు కుడిభుజములై స్త్రీలు పనిచేయుచున్నారు బాల్యవివాహములను బాల వైధవ్యములను ఆయన ఖండించెను భారతజాతి స్వశక్తిచేతనే తరించవలయునని ఆయన కోరుచున్నాడు

గాంధిగారికి బోధపడియున్న క్రైస్తవ మతమును ఆయన యేరీతిగా గ్రహించుచున్నాడో గమనించవలసి యున్నది క్రైస్తవ మతములో శిష్టాచార బద్ధమైన కేథలిక్కు మతమునుగూర్చి ఆయన తెలిసికొనినట్లుగా ఆయన స్వీయ చరిత్రలో కన్పించుటలేదు ఆయన భారతదేశమునందును దక్షిణాఫ్రికాయందును పరిశీలించినది ప్రొటెస్టాంటు మతము [సవిస్కరింపబడిన క్రైస్తవమతము] మాత్రమయి యున్నది కాని నిజమయిన క్రైస్తవ మతసారము ఆయన ఆండ్రూసుగారివలన నేర్చుకొని యుండవలెను. „పాపకర్మ ఫలము నుండి రక్షింపబడవలెనని నేను కోరుటలేదు పాపము నుండియే రక్షింపబడుటకు కోరుచున్నాను" అని ఆయన వ్రాసెను. క్యాథలిక్కు క్రైస్తవుడైన ప్రతివాడును కోరదగిన కోరికనే ఆయన కూడ కోరియున్నాడు. అఖిల భూత కారుణ్యభావమువల్ల సాధ్యమగు అనంతమహిమా విశేషములను ఆయన గ్రహింపగలిగెను. ఆంగ్లేయులను దూషించుటకు ఆయన పరుష వాక్యముల నేర్వలేదు. ఆయనను తృణీకరించిన వారినిగాని నల్లవారు తెల్లవారనెడి భేదభావమువల్ల ద్వేషించెడివారినిగాని ఆయన నిందించి ఎరుగడు. సంఘమంతయు బాగుపడవలెనన్న ఆ సంఘములోని ప్రతి మానవుడును బాగుపడవలయునని ఆయన సిద్ధాంతము. కాబట్టి తన సోదరమానవులకు సన్మార్గమును తెల్పుటకై చేయవలసిన ఆత్మపరిత్యాగమునకు మితిమితిలేదు. మత సిద్ధాంతములకును రాజకీయ వ్యవహారములకును సంబంధములేదని వాదించెడివారికి మతమును గూర్చి యేమియు తెలియదు. అని ఆయన చెప్పుచున్నాడు ప్రజాక్షేమంకర వ్యవహారములను ప్రకటముగా నిర్వహించుటకు ఆత్మశుద్ధి కావలయును. ఆత్మశుద్ధి యనునది సర్వకార్య సర్వవ్యవహారముల యందును కన్పించవలయును నిర్మల హృదయము యొక్క నైర్మల్యము చుట్టుప్రక్కల నుండువారికిగూడ వ్యాపించును. నేడు రష్యాదేశములో ఒక క్రొత్త సాంఘిక విధానము రూపొందుచున్నది. ఈ

పద్ధతి ననుసరింపనివారిని బహిష్కరించుట వారితో సహాయ నిరాకరణ మొనరించుట యనునవి లక్షణములుగా నున్నవి.

ఇటలీలో ఫాసిస్టు క్రొత్త సాంఘిక విధానము ఏర్పడుటకు పద్ధతులే సాధనమార్గములుగా కలిగి ప్రబలుచున్నది. కాని హిందూదేశములో స్త్రీలును పురుషులును నేర్చుకొనుచున్న విషయమేమనగా — తాము స్వేచ్ఛగా నుండగోరిన యెడల సజ్జనులై యుండవలెననియే.

అయితే గాంధిగారిని మోచికొని యాడుచున్నటువంటి ఇక బ్రిటిషు గవర్నమెంటువారు తమ మాటలను ముల్లెలను చేతబుచ్చుకొని ఛాంఛాయిదేశములో ఓడనెక్కి అచటనున్న వ్యాయామశాస్త్ర అధికారులు, పోలీసు ఉద్యోగులు, సోల్జర్లు యావన్మందియు ఆ కాలుదేరి రావలయుననియు భారతీయులకు తమ గతి తామే సాధించుకొనుటకు విడిచి రావలయుననియు నా యభిప్రాయము కాదు. ఈ పశ్చిమ ఖండములోనివారే గాక నిజముగా క్రైస్తవ సల్లక్షణ సమన్వితులైన వారికి తన యీ భారత జాతికి సహాయము చేయుటకై గాంధిగారు మార్గమును కల్పించుచున్నారని మాత్రము చెప్పగలము. "ఆదరకన్న తాను విపాద వసెడి భావము మానవునకు కలిగినచో అతనికి మోక్షము లేదు" అని గాంధి సదా భావించును తన యాత్మగతిని తానే విమర్శించుకొనుచుండును. అట్టి గాంధి మహాత్ముని గూర్చియు కోట్లకొలది జనులు పూజించెడి యీ ప్రజానాయకుని గూర్చియు, అసత్య ప్రకటనలు గావించువారుగాని అయిన నిజ స్వభావమును గణింపకుండ నుండరాదని మా యభిప్రాయము. "అందరికన్న తాను తక్కువవాడననెడి భావము తనకు కలిగిననేగాని అతనికి మోక్షము లేదు" — యీ వాక్యములను రాజకీయ వేత్తయగు ఏ యూరోపియుడు సభా వేదిక పై నెక్కి పలుక గలడు! కాని యీ వాక్యములు ఇదివరకు ఉచ్చరింపబడినవే.

(అ॥ గ్ర॥)

ఫార్మింగ్ అసోసియేషన్

(వ్యవసాయపు సంఘము)

నైసెల ౩ వ తేదిన ఫార్మింగ్ అస్సోసియేషన్ కమిటీ జరిగెను. అందు దిగువ విషయములు ఆలోచింపబడెను,—

౧ ఈ సంఘపక్షమున ఇంగ్లీషు ఉర్దు భాషలలో పత్రిక ప్రకటించవలయును. వ్యవసాయ శాఖాధ్యక్షుల పత్రిక ప్రచురణకై రు ౧౫౦౦ లను దీనికై యుపయోగించవచ్చును. ఈ పత్రికయందు నిజాంరాష్ట్రపు రైతుల సమస్యలను వ్యవసాయశాఖవారి పర్యటనములు, లెక్కలు మున్నగునవి ప్రకటించవలయును.

౨ ఈ సంఘసభ్యులను వ్యవసాయ ఫారములలో జరుగు ప్రదర్శనముల (Demonstrations) కాహ్వానించవలయును.

౩ వ్యవసాయశాఖవారు ఈ సంఘసభ్యుల భూముల నే క్రొత్త పద్ధతిపై సేద్యము చేయుటకు గైకొనవలయును.

౪ వ్యవసాయశాఖ మంచి విత్తనములు సంపాదించవలయును. ఈ విత్తనములనే ఈ సంఘసభ్యుల కిచ్చునట్లు ప్రోత్సహించవలయును.

౫ అవసరమగుచో ఈ సంఘద్వారా వ్యవసాయపు పనిముట్లు సభ్యులకు కొనుగోలు చేయవలయును.

౬ ఈ సంఘసభ్యులు వ్యవసాయశాఖవారితో సంబంధము కలిగి వారి సహాయము పొందవలయును.

౭ ప్రస్తుతము ఈ సంఘమునకు వ్యవసాయ శాఖాధ్యక్షులే కార్యదర్శిగను వారి పర్సనల్ అసిస్టెంటు సహాయ కార్యదర్శిగను నుండవలయును.

౮ ప్రభుత్వమువారు కొంతమొత్తము ఈ సంఘ యాజమాన్యమున సభ్యులలో క్రొత్తపద్ధతులపై సేద్యము చేయు వారికి సహాయము చేయుటకు నంచవలయును.

బహుశః ౮ వ తేది శుక్రవారము సాయంత్రము ౪ గంటలకు మహాజనసభ జరుపుటకు తీర్మానింపబడెను. అందు ఈ కమిటీవారు సిద్ధపరచిన నియమావళి మున్నగునవి ఆలోచింపబడును.

బాలభటోద్యమము

(ఒక అభిమాని)

బాలభటోద్యమము మొదట పశ్చిమ తీరమునందుదయించినను, భరతఖండ మందంతట వ్యాపించి, శుక్లపక్ష చంద్రునివలె, అనుదిన ప్రవృద్ధమానమై వెలయుచున్నది. ఇది యూరోపు, అమెరికా, ఆస్ట్రేలియా, ఇటలీ, చీనా, జపాను, మున్నగు స్థలములయందును, భరత ఖండమువందును, అల్లుకొనుటంబట్టి, దీని నిబంధనలు, చర్యలు, చట్టములను కొన్నింటిని గుర్తించవచ్చును. బాలభటుల సంఘమునకు, మొదటపోషకులు మన చక్రవర్తిగారైన జార్జిగారి, ప్రియపుత్రుడగు హిజ్ రాయల్, హైనస్, ది ప్రిన్సుఆఫువేల్సు ప్రభువువీరు కొలది వత్సరములక్రిందటనే, మన హైదరాబాదు, దక్కనుకు విజయము చేసియుండిరి వీరు క్రికెట్టు పోలో, పందెములు, మొదలగువానిలో, ఆరితేరినవారలై యుండుటయే గాక, పాగవోడ, గాలివోడ, పరీక్షలలో గెలచి, ఘనబిరుదలనొందిరి. అట్టివారలు బాలభటు సంఘమునకు పోషకులుగ నుండుట చాలముఖ్యమైనవిషయము, దేశాభివృద్ధికరముకూడను ప్రతిభటుడును, నిందుజేరకముందే నీదిగువ వాగ్దత్తములను, మనస్ఫూర్తిగ జేయవలెను,——

(౧) మర్యాదతోగూడిన నా వాగ్దత్తప్రకారము నా దేవుని యెడలను రాజుగారి యెడలను, దేశముయెడలను, విధేయతతో, కృతజ్ఞను జూపుదును

(౨) అన్ని సమయములందును, ఇతరులకు సహాయముజేయుదును బాలభటుల కేర్పాటు జేయబడిన ఆజ్ఞలను, శిరసా, వహించెదను

ఇట్టి సంఘము, లెచ్చోటనున్నను, జనులు, వీరి యుత్సాహమును, చురుకుదనమును, పరిశుభ్రతను, ఒక్కవిధమైన దుస్తులను ధరించుటను, గాంచి మనోహర చిత్తులై యుందురు ఇంతియగాక వారి పిల్లలను, పైమంచి పద్ధతులతోవెలయు, అంశములను బట్టి బాలభటులనుగాజేసి, భగవద్భక్తియందును, రాజభక్తియందును, దేశసేవయందును, పెరుగునట్లు చేయుచున్నారు ఈసంఘము మూడు భాగములుగ భాగింప బడినది బాలురు ఆయా వయస్సునుబట్టి, ఆ యా తరగతులలో చేర్చబడుదురు

(౧) ౭ నుండి పండ్రెండు సంవత్సరముల ఈడుగలవారువుల్ఫుకబ్బులు (The wolf cubs) శరీర సాధనములందును, ఇతర విషయములందును తర్ఫీదు చేయబడుదురు

(౨) ౧౧ నుండి ౧౭ సంవత్సరములవారు బాయిస్కౌట్లు (The Boy Scouts) వారి ప్రవర్తనలయందును, సేవయందును, తర్ఫీదు చేయబడుదురు

(౩) ౧౭ నుండి, పైబడిన వయస్కులు, స్కౌటువారి మార్గదర్శకులుగాను, దేశాభిమానము, దేశసేవకుగాను, వినియోగ పడుదురు.

వీరు యుద్ధభటులు కాకున్నను, ఆయుధములు వీరి వశమున లేకున్నను, రాజకీయ కార్యములలో, వీరికి ప్రవేశము లేకున్నను, వీరు నలుదిక్కులయందును, గౌరవమును వడసి, దేవుని యెడలను, నృపతీవల్లభులెడలను దేశముయెడలను సద్ధర్మమును జూపుదురు.

మానినులను (తల్లులుగా నెంచుకొని) పిల్లలకును, శక్తిలేనివారలకును, సహాయమువసరమగునపుడు మెప్పుదీయక చేయుదురు.

ప్రతి బాలభటుడును, ఆయాతరగతుల ప్రకారము వారు నేర్చుకొనవలసిన అంశముల నుశ్రద్ధతో నేర్చుకొని, పరీక్షలందేయుట ప్యాసు లిచ్చి గెలుపొందిన పిదప బాడ్జిల (Badge) నొసగి గౌరవింపబడుదురు. ఆయా బాడ్జిల వివరములు దక్కను స్కౌట్సు సెప్టెంబరు 1930 లో ప్రచురింపబడినవి. ఇది దక్కనులోనున్న బాలభటుల సంఘమున కేర్పాటు జేయబడెను. ఈసంఘమునకు పవిషయమునందైనను, ద్రవ్యలోపము కలిగిన యెడల ఎంతమాత్రమును, యాచించుటకు వీరియ్యకొనక, దేశాభిమానులను, సంతసింపజేయు కొన్ని యాటలతోను, శ్వార సాధనముల తోను, నవ్వులతోగూడిన సంభాషణల (From Shakespeare etc)తోను, టిక్కెట్లమూలముగ ద్రవ్యమార్జించి ఆయా లోటులను పూర్తి జేయుదురు.

బాలభటులు యూనియన్‌జాక్ (Union Jack) పతాకము నెత్తవలయునో దానిరంగు వారి స్కౌటుమాస్టరుల వలన నేర్పబడును, వీరికి ఊదెడి ఈల (whistle), తెల్లని త్రాడు, ఒకకత్తి (Pen knife) చేతికర్ర, నడుముకు బెల్టు మున్నగునవి అవసరములు వీరు మార్సు (Morse) సిగ్నలు, బావుటాసిగ్నలు, దీపముతో రాత్రిజామసిగ్నలు మున్నగునవి నేర్చియుందురు ఉరమంటలనార్పుట (Fire Brigade) గాయములు పొందినవారల నెత్తుకొనిపోవుట పాకశాస్త్రము కట్లుకట్టుట [Firsh aed] తగు మూలికాసాధములను, నేర్చియుందురు

జంతు, పక్షి, మృగజాతులయందు వాత్సల్యమును జూపుదు వాని కపాయము కలుగకుండ ప్రయత్నింతురు. ఇట్టివారలే బాలభటులనంబడుదురు. నిజాంసర్కారువారు ఎంతో దయతో నీ బాలభటుల సంఘాభివృద్ధికొరకు సైఫాబాదులో నొక, హెడ్డుక్వార్టర్సు (Head Quarters) నేర్పాటు జేయించి బహునిపుణతతో, నీకార్యమును వృద్ధిజేయు నుద్యోగుల నియమించి, దక్కను రాజ్యమందంతటను ఈ బాలభటుల సంఘము వృద్ధియగునట్లు ఏర్పాటులు జేసియున్నారు. ఇట్లు జేయుటవలన కొలదికాలములోనే ఎట్టి మూఢ బాలురైనను, బుద్ధికుశలతయందును, జ్ఞానాభివృద్ధియందును, అభివృద్ధి నొందెదరనుటకు సందియము లేదు మనము స్కూళ్లయందు బాలభటులభివృద్ధి గాంచుచున్నారు. పల్లెలలోనున్న బాలురు వీరినిజూచి ఆశ్చర్యము నొందుచు సంతసింతురు మిషన్ స్కూళ్లలో నున్న బాలికలు గైడు (Guides) లందురు. వీరు పిల్లలకు తిన్నని నడువడియును, శారీరక వ్యాయామమును దృఢగాత్రులగునట్లును దైవభక్తి మాతృభక్తి అనాథులయెడల కరుణా హృదయమును జూపుటయును నీతులను నేర్పుదురు. రాణిమేరిగారికుమార్తెయగు, హర్ హైనస్ ప్రిన్సెస్ ఇలియానా ఆఫ రోమేనియాగారు ఈగర్ల్సుగైడుకు పెద్దగా నెన్నుకొనబడిరని తెలియుచున్నది.

హైదరాబాదు దక్కను రాజ్యములోనున్న ఉపాధ్యాయులసంఘములోని యువ్వకులు కొందరు పట్టపరీక్షలందు తీర్ణులైయుండుట మాత్రముగాక, వారు దక్కను రాజ్యపు (Deccan Scouts) బాలభటుల సంఘములో జేరినవారును తమకన్న చిన్నవారలైన, బాలభటుల మాతకొమ్మలవంటివారైయున్నందున, సామర్థ్యులు ఇట్టి పట్టుదలతోనే, ఈ కార్యము కొనసాగించుచున్న దక్కనురాజ్యములోని, బాలభటులసంఘము మెంతో అభివృద్ధి నొందుననుటలో సందియము లేదు.

వివిధవార్తలు

బొంబాయి క్రానికలు సంపాదకునికి శిక్ష

జవహరు నివసు కార్యక్రమమును సమర ప్రతి ప్రకటింపబడుట నిషేధించినను బొంబాయి క్రానికల్ యాజమాన్యము ప్రకటించినందున ఆ పత్రిక సంపాదకులును ముద్రాపకులును అరెస్టుచేయబడి యుండిరి. అట్టి వారిని బొంబాయి నగర మాజిస్ట్రేటు మూడవ తరగతి జరిమానా విధించి పరిపాలకులకు మార్గదర్శకముగా వుండు ఉత్తర్వు ముద్రాపకులకు ఆరు మాసముల శిక్షయు ౧౦౦౦ జుర్మానాయు ఇచ్చి అపరాధముల శిక్షయు విధించిరి

జేలు మార్పులు

పూర్వ బొంబాయి నగర సంఘాధ్యక్షులైనట్టి అవంతికాబాయి గోఖ్లే, మాళియా సాండేగార్లును అమృతలాలు గారును, ౧౭ తేది నాడు బొంబాయి అర్థరు రోడ్డు జేలునుండి యెరవాడ జేలుకు మార్చబడిరి.

రామేశ్వర మాలవ్యాగారి అరెస్టు

"భూవయ" పత్రిక తాత్కాలిక సంపాదకులగు పండిత రామేశ్వర మాలవ్యాగారు శిక్షాస్మృతి ౧౨౪ ఎ చట్ట నేరముపై అరెస్టు చేయబడిరి

మాలవ్యాగారి ఆరోగ్యము

ప్రస్తుతము పండిత మాలవ్యాగారు ఆరోగ్యము సరిగానే యున్నది కాని ఇదివరకుగల వ్యాధి కారణమున మిక్కిలి బలహీనులై యున్నారు

కలకత్తా బాంబు కేసు

ఈ కేసు విచారణకొరకు ప్రత్యేకముగ నియమింపబడిన ట్రిబ్యూనల్ వారు దిగువవారికి ద్వీపాంతరవాస శిక్షలు కుట్ర, ప్రేలుడు, ఆయుధ చట్టముల నేరముపై విధించిరి

డా. నారాయణ చంద్రరాయు, డా. భూపాలబోసు	జంసంవత్సరముల ద్వీపాంతరవాస శిక్ష ౧౭ సం॥ 3 సం॥ కఠినశిక్ష
సురేంద్రమోహనదత్తా, రసిక దాసు	౧౫ సం॥ ద్వీపాంతరవాస శిక్ష ౧౦ సం॥ ౨ సం॥ ముల కఠినశిక్ష
అంబికారాయి అద్వైతదత్తా, జితేను ఘోషు	౧౨ సం॥ ద్వీపాంతర వాస శిక్ష ౮ సం॥ 3 సం॥ ముల కఠినశిక్ష

రోహిణీ అధికారి ౧౦ సం॥ ద్వీపాంతర వాసము 2 సం॥ ముల కఠినశిక్ష

వీరికి విధింపబడిన కఠిన శిక్షలు ద్వీపాంతరవాస శిక్ష కాలములోనే యనుభవింపవలయును. నలుగురు నిందితులను విడుదల గావించిరి

కాశీ విశ్వవిద్యాలయ గ్రాంటు

భారత ప్రభుత్వమువారు కాశీ విశ్వవిద్యాలయమునకు ఇచ్చుచున్న గ్రాంటును రద్దుచేసిరి

సంయుక్త రాష్ట్రముల విద్యాశాఖాధ్యక్షులు అన్ని పాఠశాలలకు పాఠశాల భవనములపై జాతీయ పతాకముల నుంచుచున్నారా తెలుపుటకై సర్క్యులరు పంపిరి. రెండు గ్రాంటు పాఠశాలలపై నున్న జాతీయ పతాకములను తీసి వేయబడెను

అటవీ సత్యాగ్రహము

సిద్ధాపురము (కర్ణాటక) అను గ్రామమున అటవీ సత్యాగ్రహము సలిపి నందున ౫౭ మందికి ౬ నెలల నుండి మొదలుకొని రెండు సంవత్సరముల వరకు శిక్ష విధింపబడినది

విఠలభాయి పటేలు ఆరోగ్యము

కాప్టన్ నాయుడు గారు విఠలభాయి పటేలు గారిని అంబాలా జైలులో పరీక్షించిరి వీరికి లాహోరు వారాంతాన ముసలితనపు బాధ లేదట. కనుక వీరిని నాసిక్ పట్టణము నకు మార్చెదరట. అంబాల జేలులో వీరి శరీర స్థితి చాల చెడిపోయినది

డి. ఆర్. మాస్టరుగారు

వీరు పార్శీయువకులు. బొంబాయి వై. ఎం. సి. ఎ. పక్షమున జరిగిన ౧౦ మైల్ల నడక పోటీలో గెలుపొంది నాయుడు కప్పును బహుమానము పొందిరి వీరు ౧౦ మైళ్లు ౧ గంట 33 నిముషముల ౨౫ సెకండులలో నడచిరి

నూతన సంపాదకులు

బొంబాయి క్రానికల్ పత్రిక సంపాదకులగు బ్రెల్వీగారు కారాగారము నందున్నంత వరకు శ్రీ పోతన్ జోసెఫ్, జి. ఖారేగారు సంపాదకులుగా నుందురు.

లార్డ్ హార్డింగు గారు

రేపు ఉదయము లార్డ్ హార్డింగు గారు హైదరాబాదునకు వచ్చెదరు. ఎల్లుండి రాత్రి ఇచ్చట నుండి మరల వెళ్లెదరు.

గాంధిగారి సహచరుడు

కాకా కాలేల్కరు గారు జైలునుండి విడుదలై వాడీ నుండి ప్యారేలాలు గారు మహాత్మునికి సహచరులుగా నున్నారు.

బహిరంగ సభ

డిసెంబరు ౩౦ వ తేది శనివారము సాయంకాలము 5 30 గంటలకు శ్రీకృష్ణ దేవరాయాంధ్ర భాషానిలయమునందు హిందూ వితంతూద్వాహ చట్టమును గూర్చి సభ జరుగును

శ్రీ ప్రతాపరెడ్డిగారు అధ్యక్షత వహింతురు

ఆంధ్ర యువజనసంఘముకొఱకు, కార్యదర్శి

వినరా?

బొంబాయిలో గత ౧౫ సంవత్సరములనుండి పనిచేయు గల పోలీసు జాతీయ యాజమాన్యమునుండి వెడలగొట్టబడి ౧౯౩౦ ల జనవరిలో 2౫ రోజుల కఠిన శిక్ష విధింపబడెను.

* * * *

అహమదాబాదు మెజిస్ట్రేటు హైకోర్టు న్యాయమూర్తులచే పక్షపాతి నిర్ణయము చేయబడిన రణఛోడ్ విచారణ శిక్షను రెండవసారి నిషేధించెను.

* * * *

ప్రపంచమందలి జాతీయుల యొక్క ఉపాధులు ముస్సోలిని ఆర్మీ సైన్యము రద్దుచేయుచున్నారట.

* * * *

ఉత్తర కనడా జిల్లాలో ప్రభాత భేరీలు నిషేధింపబడినవి. ప్రభాత భేరీకై ఉదయము వెడలు స్త్రీ పురుషులను పోలీసువారు అరెస్టుచేసి సాయంకాలము విడుదల చేయుచున్నారు.

* * * *

డాక్టరు ముత్తులక్ష్మీరెడ్డిగారు స్త్రీలను పోలీసు ఉద్యోగములో చేర్చుకొనుటకై కోరుచున్నారు

* * * *

రౌండుటేబిల్ సభలో డొమినియన్ స్టేటసు మాట పోయినది ఫెడరల్ పరిషత్తును గూర్చి ఆలోచించుచున్నారు

* * * *

రౌండుటేబిల్ మహాసభవలన బ్రిటిషు వారికి భారతీయులందరు మంచి శక్తులని తెలిసినదట

* * * *

బొంబాయి లిబరల్ పార్టీవారు విదేశవస్త్ర బహిష్కారము సన్నగిల్లుచున్నదని ప్రకటించుచున్నారట.

* * * *

బొంబాయి పార్శీ పంచాయతీ సభ ఒక తీర్మానము చేసి భారతదేశమునకు సంపూర్ణ బాధ్యతాయుత ప్రభుత్వము నొసగుటకై ప్రార్థించవలెనని

* * * *

కుంరాకురందు పోలీసువారు గ్రామములపై దాడి వెడలుచు చేయుచున్నారు

* * * *

భారత ప్రభుత్వమువారు సత్యాగ్రహోద్యమము సన్నగిల్లుచున్నదని అందుకు నివేదిక పంపిరి. కాని పోలీసువారి అరెస్టులు శిక్షలు మాత్రము తగ్గలేదు.

* * * *

యాదవగారు (బొంబాయి) స్వదేశి సంస్థానముల ఒక సమాఖ్యగా చేసి బ్రిటిషు ఇండియాతో సమ సంబంధ అభివృద్ధిని పొందగోరుచున్నారు అటుతరువాత ఇండియా సమాఖ్యలో చేర్చుకొనబడునట.

* * * *

భారతీయులపై విశ్వాసము కలిగిన పిమ్మటనే అర్హతను బ్రిటిషు వారు భారతీయులకు వశ మొసగెదరట

* * * *

గోలకొండపత్రిక
ప్రమాదూతనామ సం|| మార్గశీర్ష శు|| ౧౬
బుధవారము

బాల బాలికల వ్యాపారము

హైదరాబాదు రాష్ట్రములో ప్రాచీనము నుండి బాల బాలికల కొని వారినుండి బలవంతపు సేవ (Ind enfured Labour) చేయించుకొను నాచారము కొండటిలో- అనగా- చేతినిండ ద్రవ్యము కలవారిలో- ముదిరి యుండెను బహిరంగముగా బజారులలో బాల బాలికల వేలము వేయుటలేదు కాని రహస్యముగ బీద వారికి కొంత ద్రవ్యము నాశ్లకాదు- వంద రూపాయలకు లోపలనే ఇచ్చి వారి బిడ్డల కొనుచుందురు సాధారణముగా బాలికలనే కొనుచుందురు వీరికే యీ రాష్ట్రము లో "ఆడి పాపలు" అని యందురు ఈ యాడి పాపల విషయమై మా పత్రికలో నొకటి రెండు మారులు వ్రాయబడి యుండెను. ఈ "ఆడిపాపలు" ప్రచ్ఛన్న వేశ్యలని కూడ ననుటకు వీలులేదు వీరు బహిరంగపు- అచ్ఛపు-వేశ్యలే యనిన తప్పుకాదు ఈ జతి యొకటి ప్రత్యేకముగా నేర్పడి యున్నది ఈ జాతికి గారకులు విశేషముగా దేశముఖులు, దేశపాండ్యాలు దొరలు, రాజులు, రెడ్డి వెలమ దొరలు ప్రాచీన కాలమున మునస్బాను పాదుషాల యిండ్లలో నేమియు పొరపాట్లు జరుగకుండుటకై పురుషులను నపుంసకులను జేసివారిని "ఖొజ్జలు" అని యేర్పాటు చేయుచుండిరి ఈ అభినవ బృహన్నలలు హైదరాబాదు నగరములో తండోపతండములుగా నున్నారు ఈ నపుంసకు ల్లొబపాదుషాల యొక్క బేగముల కేర్పడిరో అట్లే ఈయాడి పాపలు మన హిందూ దొరసానుల కేర్పడినవారు విరి పొట్టకు ఒట్టకు యజమాని జరుపుటయే వీరి ప్రచ్ఛన్న దాస్యమునకు ప్రతి ఫలము ఈ ఆడిపాపల కేమైన రాబడి యుండిన వీరు తమ వ్యభిచారముచేత సంపాదించిన ద్రవ్యమే!

ఐయితే యీ యాడిపాపల పద్ధతి కేవలము మన దొరలందే యాచారము లేదు ... ముస్లిము పలాన్నుల యిండ్లలోను "నాకుడు పిల్లలు" (సర్వరిషి) అను ... తో బాల బాలికలు కొనబడు చున్నారు ... విక్రయింపబడిన సరకును యజమానులు తమ ... టి కుక్కలవలె చూచు చుండురు. వీరి ననేక విధముల హింసించుచుందురు పారిపోయిన పోలీసుల కేదోయొక నేరముచూపి వారిని శిక్షింపజేయుదురు ఇట్టి దౌర్జన్యములు జరుగుచున్నను, నిట్టినితి బాహ్యమైన పనులను చేయుచున్నను, సిల్లా సంఘమును జెడగొట్టుచున్నను ప్రభుత్వము వారేల తూష్ణీంభావము వహించి యున్నారు- అని మన పాఠకు లూహించవచ్చును కాని యది అట్లుకాదు

ప్రభుత్వము వారు బహుకాలము క్రిందటనే శిశువులు కొనగూడదని శాసించి యున్నారు కాని రహస్యముగా నేటికిని యీ క్రయ విక్రయ పద్ధతి జరుగుచునే యున్నది. సాధారణముగా ఆడపిల్లలు పెద్దగాకముందే వారిని బసివి రాండ్రనుగా జేయుదురు వారు వివాహము చేసికొనిన వారి భర్తలు వారిని విడిచికొని పోదురు. కావున యజమానులకు నష్టము అందుచే వారిని బసివిరాండ్రను జేయుటకై వారిని "మురళీ" లనుగా జేయుటయే యజమానులకు లాభము ఇట్టి యాడ పాపలకు ఆడు సంతతి కలిగిన వారు మరల తమ తల్లులజాడనే పట్టుదురు. వారికి మగ సంతతి కలిగినవారు పెద్ద యగు వరకు తల్లి తర్వాతనే పని చేయవలసి యుండును. కాని పెద్దవైన తర్వాత వారి యిష్టము వచ్చిన చోటికి పోవచ్చును ఈ యాడిపాపల మగసంతతిని "సేవకుల" జాతి యని వ్యవహరింతురు

ఇదంతయు నిట్లుండ చెప్పబోయిన దేందుకనిన నిటీవలనే హోము సెక్రెటరీ కచ్చేరినుండి యొక ఆజ్ఞ కావింప బడినది దాని వలన నింతలో నొక శాసనము కావింప బడును తత్పర్యంతము పదేండ్ల లోపలి వయస్సుగల బాల బాలికలను నెవ్వరును తమయింట నౌకరీగా నుంచుకొన గూడదనియు నాజ్ఞాపింప బడినది ఈ యాజ్ఞను ప్రజలు ముఖ్యముగా దొరలు గమనింపవలెను కాని మా యభిప్రాయమున నీ ప్రక్కరాజ్ఞగాని ముందు కావింపబడు శాసనముకాని పూర్వపు శాసనమువలెనే మూల బడునట్లు చేయగూడదు ప్రభుత్వమువారు మన రాష్ట్రములో నీ వ్యాపారమును గురించి విచారించుటకొరకై యొక సంఘము నేర్పాటుచేసి యా సంఘ నివేదికను జూచి మంచి కట్టుదిట్టములు కలయొక శాసనమును గావింప వలెను

స్వాగతము!

సాధారణముగా నెవ్వరైనను గొప్పయుద్యోగమందుండినపుడు వారిని శ్లాఘించుట సహజమే లేకున్న ఏమి ముప్పో యెవరికి తెలియును, అట్టిచో వైస్రాయి పదవికన్న మించినపదవి మన దేశములో లేదు కదా! అట్టిచో అధికారమందుండినపుడు శ్లాఘించుట విశేషముకాదు కాని అధికారము లేనికాలములో నేమి జనులు చెప్పుకొందురో యదియే నిజమైన విమర్శ.

సుమారు ౧౪ సంవత్సరముల క్రిందట మన దేశపు వైస్రాయిగా నుండిన హార్డింగు ప్రభువుగారు రేపు మన నగరమునకు రానున్నారు. వీరికి రాష్ట్రజనులు మన పూర్వకముగా స్వాగతమియ్యగలరు ఈ హార్డింగు ప్రభువు మా యభిప్రాయమున హిందూస్థానము నేలిన వైస్రాయిలలో నగ్రముడనవచ్చును కారన్‌వాలిస్ రిప్పను ప్రభువంటి వారొకరిద్దరు తప్ప లెక్కైన వారెవ్వరును వీరి వంటి శాంత స్వభావులును, న్యాయ స్వభావులును మన దేశపు వైస్రాయిలలో నుండలేదు కర్జను ప్రభువుగారి మూలమున-బెంగాలులో నియాందోళన ఫలితము మన హార్డింగు ప్రభువుగారను భవించవలసిన వారైరి.

జార్జి సార్వభౌముని పట్టాభిషేక సమయమున నెవ్వరో దుర్మార్గులు వీరిపై బాంబు వేసిరి. వీరా గాయముచే బహుకాలము కష్టపడిరి. కాని హిందూస్థానముపై వారి ప్రేమ యీ వంతయు తగ్గలేదు, వీరికాలమున యూరోపు యుద్ధము ప్రారంభమయ్యెను. ఆ సందర్భములో వీరు ౧౯౧౪ వ సంవత్సరమున హిందూస్థానమునకు డుమినియన్ వాక్కు ... క్రమముగా ప్రసాదింపబడునని వాగ్దత్తము చేసిరి. వీరు మన నగరములో రెండుమూడు దినములుందురు వీరికి మేము మన పూర్వకముగా స్వాగతమిచ్చుచున్నాము.

ఆంధ్రోన్నత పాఠశాల

సుమారు రెండు మాసముల క్రితము గోలకొండ పత్రికలో ఆంధ్రులకొక యున్నత పాఠశాలావశ్యకతను గురించిన సమస్యను ప్రతాప రెడ్డిగారు లేవనెత్తి యాంధ్రుల యభిప్రాయములను వెల్లడింప గోరియుండిరి ఇందుపై బూర్గుల వేంకటేశ్వరరావుగారున్ను శేషాద్రిరమణకవులును తప్ప మరెవ్వరును తమ యమూల్యాభిప్రాయముల నీయ గోరలైరి ఈ సమస్య యాంధ్రులందరికిని సంబంధించిన దగుటచే నాంధ్రజన కేంద్ర సంఘయభిప్రాయమేమో తెలిసికొనుట యుక్తము. ఇంతలో ద్వితీయాంధ్ర మహాసభయు జరుగనున్నదను వార్తల వినుచున్నాము. అయినను నీసమస్యా విషయమగు తీర్మానము చేయుట యుక్తమని తలచుచున్నాము ఇంతవరకు విశేషముగా ననుకూలాభిప్రాయములు వెల్లడి కాకున్నను ప్రతికూలాభిప్రాయములు లేకుండుట విశేషమే.

౩౦ లక్షల యాంధ్రులు కలసి ౯౦ లక్షల మహారాష్ట్రులు చేసినపనిని చేయజాలరనుట హాస్యాస్పదము ఇంతవరకు తూష్ణీంభావము వహించుట యాంధ్రుల యశ్రద్ధ తప్ప వేరొండదు. ఆంధ్రులలో నెనిమిదవవంతు మాత్రమే సంఖ్యగలైన రెడ్లు రెండులక్షలు సమకూర్చి యీ పదిపండ్రెండు సంవత్సరములలో ౧౫౦ మంది విద్యార్థులను జతచేసి రెడ్డివిద్యార్థి వసతి గృహమును వృద్ధిచేయుట చూడ నాంధ్రులందఱు కలసి కృషించిన ఉన్నత పాఠశాలను నెలకొల్పుట యసాధ్యమైనదని చెప్పుటకు వీలులేదు ఆంధ్రులు యుద్యోగములందుగాని వకీలు వృత్తియందుగాని వైద్యాది యితర వృత్తులందుగాని మహారాష్ట్రులకన్న చాల వెనుకబడి యున్నారు ఆంధ్రులు వృద్ధికి వచ్చుటకు ఉన్నత పాఠశాల ముఖ్యమైనది నగరమందును జిల్లాలందును నుండు ఆంధ్రప్రముఖులు త్వరలో తమ యభిప్రాయములను ప్రకటింతురని కోరుచున్నాము

స్థానిక వారలు

ఆత్మ హత్య

రామస్వామి యను సికింద్రాబాదు జిల్లా పోలీసు యుద్యోగి ౨౫ సంవత్సరముల ... గ్యాసు నూనెతో ముంచి అవి ధరించుకొని మరణించెను విచారణచే ... సెలవులో నుండినవని ... పిత్తము స్వాధీనములో లేకుండెనని తేలెనని తెలియుచున్నది

మోటారు ప్రమాదము

నవంబరు ౨౫ వ తేదినాడు కొన్ని ట్యాక్సి మోటారులు పుటుకెసరము నుండి మొడిచెలము ... సామానును తెచ్చుచుండగా నొక మోటారు క్లీనరు వెనుక మోటారులో యుండగా క్రింద బడెను ఆమోటారు వెనుక వచ్చుచున్న ఇంకొక మోటారు అతని పైనుండి పోయెను మోటారువారతనిని హాస్పిటలునకు గొనిపోవుచుండగా త్రోవలో మరణించెను

గీతాజయంతి

మొన్న హనుమంతు ... గంటలకు ... బహుసంఖ్యాకులు ... గీతా జయంతి సభా సమావేశమయ్యెను ... గీతా ప్రాశస్త్యమును ... గంటలకు సభ సమాప్త మయ్యెను

ప్లేగువ్యాధి

... ప్లేగువ్యాధి గ్రస్తులై ... మరణించిరి

నిజాం ప్రభుత్వ "ఆప్పాషి, తామీరాతు శాఖ"

(ఎమ్. రెడ్డిగారు)

శ్రీ నిజాం ప్రభువుగారు రాజ్య భారము వహించి ౩౦ సంవత్సరము లయినది. శ్రీవారి కాలమున పరిపాలనా శాఖలన్నియు దినదినాభివృద్ధి నొందుచున్న సంగతి యందరకు విశదమే. ఇందుకు ముఖ్యముగ, ఆప్పాషి, తామీరాతు శాఖ, ఇతర శాఖలకన్న నెక్కుడు వృద్ధిగాంచిన దనిన యతిశయోక్తి కానేరదు. ఆప్పాషి, తామీరాతు రెండును పి. డబ్ల్యు. డి యొక్క ఉపశాఖలు. మొదటి దాని మూలమున, తటాకములు, కాలువలు మొదలగున నీటి వసతుల నేర్పాటు చేయు బడును రెండవదాని మూలమున రోడ్డులను, భవనముల నిర్మాణింప బడును. ఈ రెండు శాఖలు వేరు వేరుగ నుండెడివి. కాని శ్రీ ప్రభువుగారి ఫర్మాను మూలమున ౧౩౪౪ ఫ॥ సంవత్సరాంతమున ఒకటిగ చేర్చ నైనవి. ప్రస్తుతము నవాబు అలీ జంగ బహద్దురు శాఖాధ్యక్షులుగను, నవాబు అలీ నవాజు జంగు బహాదురు. చీఫు ఇంజనీయరు కార్యదర్శులుగ పనిచేయు చున్నారు.

గత ౨౫ సంవత్సరము లలో ముఖ్యమైన పనుల వివరమై వ్రాయ వలయునవిన ఒక గ్రంధమే యగును కనుక స్థాలీపులాక న్యాయమున ముఖ్యమైన కొన్నిటినే క్రింద నుదహరించు చున్నాను.

సాగరములు

౧ నిజాంసాగరము అంచనా వ్యయము ౩ కోట్ల ఎల్లారెడ్డి తాలూకా, అచ్చంపేట గ్రామమున గోదావరి యుపనదియగు, మంజీరానది కడ్డముగ ప్రపంచమున కెల్ల గొప్పరాతి కట్టడముచే నిర్మాణింప బడుచున్న సాగరమే నిజాం సాగరము. మంజీరానది యూజిప్టు దేశమున "నైలు" నదితో సమాన మైనది. సాగరము యొక్క మధ్యభాగము రెండు మైళ్లు, ఉత్తమ పొడవు అంగుళములతో సహా నాలుగు మైళ్లుండును. ఇందులో కొంత భాగము మట్టికట్ట కూడ కలదు. సాగరములో నీరు ౪౧ చదరపు మైళ్లస్థలము నాక్రమించు కొనును. ఇందులో ౨౨ గ్రామములు పూర్తిగను ౧౦ గ్రామములు కొంత కొంత మునిగి పోవును. ఎదురుగా మువద్ద కట్ట ౧౧౧ అడుగుల ఎత్తును. మరియు దు ౧౭ అడుగుల లోతు నుండును. పెద్ద కాలువ ౩ మైళ్లు కొన కాలువ ౨౪ మైళ్లు, పిల్లకాలువలు ౩౨ మైళ్లు పొడవు పారును. ఈనీటి వలన ౨౭౫౦౦౦ ఎకరములు సేద్యమగును. కట్టడముపని ౧౩౩౩ ఫ॥ లో ప్రారంభమై ఇప్పటికిది పూర్తికావచ్చినది. మొదటి యంచనా కన్న సుమారు కోటి ౨౨ లక్షల హెచ్చు ధనము వ్యయముగు నని యంచనా వేయబడు చున్నది.

౨. హిమాయతు సాగరము—రెండవపేరు ౙ్రోలు చెరువు మొత్తము వ్యయము ౮౬ లక్షల … వేలు—

మూసీనది లేక ముచుకుంద నదికి రెండు మొలు కలవు ఒకటి "మూస" రెండవది మూసా" ఈ రెండు గోలకొండ ఖిల్లా సమీపమున నకమై రాజధానియగు భాగ్య నగరము మధ్యముగ పారు చుండును. ఈనది యున్నా దప్పుడు ఉప్పొంగి నగరమున కెన్నియో నష్టములు, ప్రమాదము కలుగ జేసినది కాని క్రీ॥ శ॥ ౧౯౦౮ సంవత్సరమున కలిగిన నష్టము రాష్ట్రీయులకు విదితమే. ఇట్టి యాపత్తును పోగొట్టుటకై పట్టణమునకు సుమారు ౯ మైళ్ళ దూరమున ఉపాయకడ్డముగ రాతి కట్టడము నిర్మింప బడినది. కట్టపొడవు సుమారు ౧¼ మైలు. పని ౧౩౨౫ ఫ॥ సంవత్సరమున ప్రారంభమై ౧౩౩౫ ఫ సంవత్సరములో పూర్తి యైనది. ఇయ్యది కేవలము నగర రక్షణార్థమే కాక వ్యవసాయ పరిశ్రమాభి వృద్ధికి కూడ ఉపయోగించునట్లు కట్టనైనది ఈ సాగరము క్రిందనే వ్యవసాయశాఖవారు సుమారు ౬౦౦ యకరము వెడల్పున ఎక్స్పరమెంటల్ "Experimental Form"నొకదానిని స్థాపించి యున్నారు వ్యవసాయకులగువారు ముఖ్యముగ యీతోట నొకసారి చూచిన. వారికెంతేని లాభము కలుగును—

౩ ఉస్మాను సాగరము లేక గండిపేట చెరువు

మొత్తము వ్యయము ౫౪ లక్షలు పైన వ్రాసిన నటుల యీ సాగరము నగరమునకు సుమారు ౭ మైళ్ల దూరమున "మూసి" పాయకు వేయబడినది పని ౧౩౨౨ వ ఫ॥ యెట సంపూర్తి యైనది. దీనివలన నగరమునకు మెండయిన లాభము కలుగు చున్నది నగర జనుల కిప్పుడు నీటి కష్టములేవు మూసీ వరదల భయము తీరిపోయినది నని యెత్తైన నేయిరుప్రక్కల గొప్ప గొప్ప భవనములు సిద్ధమగు చున్నవి.

౪ పోచారము ఆనకట్టు

మొత్తము వ్యయము ౩౧ లక్షల ౬౨ వేలు పోచారము గ్రామమువద్ద ఆలేరు వాగుకి ఆనకట్టు వేయనైనది కట్ట ఎంచు మించు సగము మైలు పొడవు ౭౬ అంగుళ నెత్తుండును దీని కాలువ ౩౬ మైళ్ళ పొడవుపారి ౪౧ గ్రామములకు లాభము కలుగ జేయును ౧౩౨౬ మొకరములు సేద్యమగును

౫ వైరాకట్టడము

వ్యయ మొత్తము ౩౧ లక్షల ౫ వేలు గుబ్బలరాతి వైరా గ్రామ (ఖమ్మము తాలూక) సామీప్యమున పారు చుండెడి వైరా నదికి ఆనకట్ట వేయనైనది రాతికట్ట సుమారు మైలు పొడవు ౬౦ అంగుళ ఎత్తుండును దీని కాలువలలో నొకటి ౪ మైళ్లు రెండవది ౫ మైళ్ల దూరము పారును. ౨౪౩౦ యెకరముల సేద్యమగును కట్టడముపని ౧౩౨౨ వ సం॥ సంవత్సరములో ప్రారంభమై ఇప్పటికి పూర్తియై పోయినది.

౬ పాలేరు ఆనకట్ట

అంచనా మొత్తము ౨౪ లక్షల ౧౫ వేలు నెల్కొండ గ్రామ (ఖమ్మము తాలూక) సామీప్యమున పాలేరునదికి ఆనకట్టు వేయనైనది ఇయ్యది మంటికట్ట సుమారు రెండు మైళ్లపొడవు ౬౨ అడుగుల ఎత్తుండును దీని రెండవది ౧౪ మైళ్లదూరము పారును ౩౧, ౧౭౨ ఎకరములు సేద్యమగును కట్టడముపని ౧౩౩౨ ఫ॥ సంవత్సరమున ప్రారంభమై ఇప్పటికిది పూర్తియై పోయినది.

౭. "ఫతేనహరు కాలువ"

వ్యయము ౫ లక్షల ౯ వేలు ఇంతకు పూర్వమే ౧౩౨౨ వ॥ సంవత్సరమున మెదకుజిల్లా గణపురము గ్రామమువద్ద మంజీరా నదికి యానకట్టువేచి ౨౪ మైళ్ల దూరము కాలువ మహబూబుననహరను పేరట నిర్మించి ౨౬౫౩ ఎకరముల భూమి సేద్యముచేయు చుండిరి. ఈ ఆనకట్టుకే ఇంకొక కాలువ ఫతేనహరను పేరిట త్రవ్వనైనది దీనినుండి ౫౪౦౦ యెకరములు సేద్యమగును పని ౧౩౩౨ ఫ॥ సంవత్సరములో మొదలై ౧౩౩౫ సంవత్సరమున పూర్తి యైనది.

ఇక పెద్ద చెరువు లెన్ని యేని కలవు. వీనిలో దగినవి ౧ వరంగల్ జిల్లాలోని సింగ భూపాలుని పెద్ద చెరువు. దీని వ్యయము ౨ లక్షల ౭౫ వేలు రెండవది. మెదకు జిల్లాలోని రాయనుపల్లె చెరువు దీని వ్యయము ౨ లక్షల ౮౩ వేలు

ముందు క్రొత్తకట్టడములు ౧ పర్భనిజిల్లాలోని పూర్ణానదికి ౨ కరీంనగరము జిల్లాలోని మానేరు నదికి ౩ మహబూబునగరము జిల్లాలోని బందరుపల్లెవాగునకు. ౪ నిజామాబాదు జిల్లాలోని చింతలూరువాగునకు ౫ నల్లగొండ జిల్లాలోని డిండినదికి ౬ రాయచూరుజిల్లాలోని తుంగభద్రానదికి (ఆనగొంది సమస్థానము లోని రాజాపురము గ్రామమువద్ద) రాతికట్టడములు వేయుటకై ప్రభుత్వమువారి యాలోచన యందున్నవి. వీనికన్నిటికిని యంచన వ్యయము ౩ కోట్ల ౬౫ లక్షలు కావలసియుండును. తుంగభద్రకట్టడమునకు జెన్నూరు ప్రాజెక్టని రెండవ నామముకలదు. పైవానిలో తుంగభద్రా కట్టడము గొప్పది దీని యంచనావ్యయము ౧ కోటి ౮౭ లక్షలు మిమ్మిక్కిలి నల్లగొండ జిల్లాలోని యేలేశ్వరము గ్రామమువద్ద కృష్ణానదికికూడ యానకట్టు వేయవలయునని కొలుతలు జరుగుచున్నవి ఇయ్యది యిదివరలో పైచిన కట్టడములకన్న మిగుల గొప్పదిగ నుండును.

"రోడ్లు వంతెనలు"

రాష్ట్రములో రోడ్లు తక్కువగ నుండుటచే ప్రస్తుతము రోడ్లపని చాల తీవ్రముగ జరుగుచున్నవి. పూర్వపు కచ్చాలోకల్ ఫండు రోడ్లు పక్కా చేయబడుచున్నవి వీనిపై మోరీలు వంతెనలు కట్టబడుచున్నవి అవసరమును బట్టి మొరము రోడ్లను కంకర రోడ్లుగా మార్చబడుచున్నవి ఈ పదిపదిహేను సంవత్సరములలో సుమారు ౧౦౦౦ వెయ్యి మైళ్ల రోడ్లు వేయనైనవి ప్రస్తుతము రాష్ట్రమంతట ౬౬౦౦ మైళ్లకు పైగా రోడ్లు కలవు లోకల్ ఫండు ను ఇతర ఖాస్గి అనగా సమస్థానములు, జాగీరులు, పాయెగాలు వేయించినరోడ్లు వేరేకలవు ప్రభుత్వమువారు వేయించిన రోడ్లలో రెండు, మూడు, ఎక్కువగా ఘట్లుసరకును మాడదగినవై యున్నవి ఎద్ధభేటికుల యేకాంత స్థలములకు మరియువారివి హారగృహములకు నివి యెంతయో రమణీయమైనవి. ఘట్లుసరకులపై వెళ్ళునపుడు ప్రకృతి సందర్శనము చూడనగును ఇక పేర్కొనదగిన వంతెనలలో

౧ సంగారెడ్డివద్ద మంజీరానదికి వ్యయము ౫ లక్షలు

౨. గుల్బర్గా జిల్లాలోని బెత్తొరానదికి వ్యయము ౨ లక్షల ౫౨ వేలు.

౩. బీదర జిల్లాలోని మింఫనానదికి వ్యయము లక్ష ౨౭ వేలు.

౪ నల్లగొండ జిల్లాలోని చేకు మట్లగ్రామమువద్ద మూసీనదికి వ్యయము ౩ లక్షల ౩౪ వేలు.

౫. కరీంనగరమువద్ద మానెరునదికి వ్యయము ౩ లక్షల ౮౦ వేలు.

౬. గుల్బర్గాజిల్లా యాదగిరివద్ద భీమానదికి వ్యయము ౫ లక్షల ౭౫ వేలు

౭. నాందేడువద్ద గోదావరినదికి వ్యయము ౮ లక్షల ౮౫ వేలు.

౮ వరంగలు జిల్లాలోని మునియేటికి వ్యయము ౩ లక్షలు

"భవనములు"

ముఖ్యమైన భవనములలో ఒకటితప్ప మిగతవన్నియు నగరములోనే కట్టబడి యున్నవి. మఱికొన్ని కట్టబడుచున్నవి. వీనిలో కొన్ని రాజగృహములు, ప్రభుత్వకార్యాలయములు, వైద్యశాలలు, గ్రంథాలయములు, మొదలయినవి కలవు.

౧ డిల్లీలోని రాజభవనమునకు అంచనా వ్యయము ౨౬ లక్షల ౧౫ వేలు

౨ నగరములోని ఉస్మానియా వైద్యశాలకు వ్యయము ౨౧ లక్ష ౨౪ వేలు.

౩ యూనాని వైద్యశాలకు వ్యయము ౫ లక్షలు

౪. రాష్ట్రీయ గ్రంథాలయమునకు వ్యయము ౩ లక్షల ౮౦ వేలు

౫. హైకోర్టునకు వ్యయము ౧౪ లక్షల ౪౨ వేలు.

౬. ఫస్టులాన్సర్ సైన్యగృహములకు వ్యయము ౧౪ లక్షల ౫౦ వేలు.

౭. ఉస్మానియా పరిశ్రమశాలకు వ్యయము ౧ లక్ష ౫౦ వేలు

౮. జాగీరుదారుల కళాశాల వసతి గృహమునకు వ్యయము ౬ లక్షల ౨౦ వేలు

పైకొన్ని విషయములబట్టి యీ శాఖ గడచిన పదిపదేను సంవత్సరములనుండి యెట్లు తీవ్రముగ పనిచేయుచున్నదో చదువరులే యూహించగలరు గడచిన రెండు సంవత్సరములనుండి ఆబ్పాషి పనులకై సుమారొకకోటి తామీరాతులపనులకై ఒకకోటి యిట్లు సంవత్సరమున సుమారు రెండుకోట్ల చొప్పున వ్యయమగుచున్నదని చెప్పవచ్చును. అనగా దయామయులైన ప్రభుత్వమువారు మొత్తమాదాయములో యీ బర్కీశాఖ మూలముననే ప్రతిశతి ౨౫ చొప్పున తమ ప్రజల సౌకర్యార్థమై వ్యయము చేయుచున్నారు ఇయ్యది రాష్ట్రీయుల యౌన్నత్యమున కొంతయేనిను భసూచకము.

గ్రామసమాచారములు

కరీంనగరము

[స్వకీయ విలేఖరి]

శ్రీ నిజాం ప్రభువుగారి జన్మదినము

గత శనివారము నాటి ఉదయమున శ్రీ నిజాం ప్రభువుగారి జన్మదినోత్సవ సందర్భమున పోలీసు మయిదానమున సలామి జరిగెను. సాయంత్రము నాలుగు గంటల కదే మయిదానమునందు పోలీసువారి స్పోర్ట్సు జరిగెను. ఇతర ఉన్నతోద్యోగులు పోలీసు ఉన్నతోద్యోగస్థులతో కూడ లాగిరి మయిదానమంతయు పతాకములతో అలంకరింపబడియుండెను. స్పోర్ట్సు అనంతరము ఉపహార విందు జరిగెను. అందులో స్థానిక ఉన్నతోద్యోగస్థులును న్యాయవాదులును ఇతర ప్రముఖులును పాల్గొనిరి జిల్లా కొత్వాలి సాహెబులును అవ్వల్ తాలూకదారులును నగదు బహుమతులను యోగ్యంగ బహుమతులుగాను గెలుపొందినవారికి బహుమానముల నిచ్చిరి.

శ్రీ ఉస్మానియా ఆంధ్ర భాషా నిలయము

౧౬-౧౦ వ తేదిన సాయంత్రము సుమారు ౬ గంటలకు స్థానిక పోలీసు అమీను సాహెబు గ్రంథాలయ నిలయమునకు వచ్చి గ్రంథాలయము చందాదారులందరి నామములను కార్యదర్శిగారి పేరును వ్రాసి పత్రికలను అన్నిటిని వ్రాసికొని వెళ్లిరి. తిరిగి ౨౨ వ తేదిన మరల వచ్చిరి కిర్దావరుపుమని అచ్చటి ఉద్యోగిని అడిగిరి అతడు తన వద్ద లేదని చెప్పెను. ఇంకను పోలీసువారికి గ్రంథాలయములయందు గల సందేహము [అనుమానము] నివృత్తి కాను లేదనుట కిదియొక నిదర్శనము జిల్లా స్థానమునున్న గ్రంథాలయము స్థితియే ఇటుండ చిన్న గ్రామములలోని గ్రంథాలయముల వారికి వీరివల్ల కలుగు ఇబ్బందులను ఊహించుడు. ఇట్లు అమీను సాహెబు గారు వ్రాసికొని వెళ్లుట కేమి కారణమో పాఠక మహాశయు లూహించెదరు గాక!

మహమ్మదుహుసేను బ్రహ్మచారి

వైదేశ గత నాలుగు మాసములనుండి దయానంద ఉపన్యాసములు ఇచ్చుట గత మూడు దినములనుండి ఇచ్చుచున్నాడు ఈతడు చెన్నబసవేశ్వరుని అవతారమని చెప్పుకొను దిగ్వాడ సిద్ధప్పగారి శిష్యుడనియు అతని ఉపన్యాసములు జరుగుచున్నవనియు జనులనుకొనుచున్నారు. ఆర్య సమాజమువారు నల్లగొండ జిల్లానుండి ఒక ప్రచారకుని పంపినరీతిగా ఈజిల్లాకును ప్రచారకుని పంపెదరుగాక!

వితంతూద్వాహశాసనము

రెడ్డివిద్యాలయభవనమందలిసభ

ఏకగ్రీవముగా తీర్మానమంగీకరింపబడెను

హాలంతయు సభ్యులచే క్రిక్కిరిసి యుండెను

ఆదివారము సాయంకాలము రెడ్డి విద్యార్థి వసతి గృహములో పండిత కేశవరావుగారి వితంతూద్వాహశాసనమును గురించి యొక సభ చేయబడెను. సభ ౫౹ గంటలకు ప్రారంభమయ్యెను హాలంతయు సభ్యులచే పూర్ణముగా నిండి యుండెను అత్యంతోత్సాహము ప్రబలియుండెను. అనేక స్త్రీలును విచ్చేసి యుండిరి.

మిసెస్ పిళ్లెగారు అధ్యక్షత వహించి యుండిరి. సభలో వితంతూద్వాహ శాసనమును గావించుటకై ప్రభుత్వమును ప్రార్థించు తీర్మానము శ్రీ ఖండేరావు గారిచే ప్రతిపాదింపబడెను. వారిట్లు పలికిరి ఈ శాసనము బ్రిటిషు హిందూస్థానములో ౭౫ సం॥ల క్రితమే కావింపబడెను నాటినుండి నేటివరకెన్నియో వితంతూద్వాహము జరిగినవి అచ్చట వితంతువుల దుస్థితి యీ శాసనమువలన తొలగింపబడెను. ఈ శాసనము బ్రిటిషు ఇండియాలోని శాసనము వంటిదే కాని యిందు ౧౬ ఏండ్ల లోపల వితంతువులకు వివాహము చేయకూడదని యున్నది ఇదియే భేదము కొన్ని కాలములలో వితంతూద్వాహమును ప్రతికూల పడుచు పూర్వాచారపరులు ఉన్నారు కాలము చాల మారిపోయినది, దీనిని మీరందరు ఏకగ్రీవముగా ఆమోదింతురని నమ్ముచున్నాను. పిమ్మట గాడేపల్లి సూర్య ప్రకాశరావుగారు మాట్లాడిరి వారి యుపన్యాస సారాంశమిది

హిందూ వితంతువుల హక్కులకై శ్రమచేసిన వారిలో ఈశ్వర చంద్ర విద్యాసాగరులు, కందుకూరి వీరేశలింగముగారలు ముఖ్యులు వారి పరిశ్రమల వలన వితంతువుల హక్కులు చాలా కాపాడబడెను. ఈశాసనము విషయమును శాస్త్ర చర్చ చేయ నవసరము లేదు శాస్త్రములు వితంతూద్వాహములకు విరుద్ధములుగా లేవు అట్లుండి నవేశ్ఛిన యుండిన నవి నాకు ప్రమాణములు కావు స్త్రీల హక్కులను మంట గలుపు శాస్త్రములు పరిష్కరణీయములు ఆదరణీయములు ఈ శాసన మెన్నడో గావింపబడవలసి యుండెను ఇంతకన్న నమించిన శాసనములావశ్యకములు ఇతరమతములనుండినట్లు విడాకుల చట్టముకూడ చేయవలసి యుండెను కావున నిప్పుడింతమాత్రమే నైనను వితంతువుల విషయములో చేసినట్లయిన మంచిదే

వీరితర్వాత పద్మజా నాయుడుగారు ఉపన్యసించిరి వీరు చాలతీవ్రముగా పూర్వాచారములఖండించిరి. వారిదేశములో పశువులను హింసించ కూడదని శాసనమున్నది గాని స్త్రీ ల నహింసించుట న్యాయమా అట్లు చేయువారు మనుష్యులా యని యామె ప్రశ్నించెను కావున సర్వ్యమౌ శాసనము చేసితీరవలయును

పిమ్మట అధ్యక్షురాలుగారు ఉపన్యసించిన తర్వాత తీర్మానము సభాంగీకారమునకై పెట్టబడెను అందరును ఏకగ్రీవముగా నొప్పుకొనిరి దీనికి వ్యతిరేకముగా నెవ్వరైన వారెవ్వరైన నుండిన చేతు లెత్తవలెనని రెండు మూడు పర్యాయములు విచారించినను నొకడయినను చేయెత్తలేదు. పిమ్మట రామచంద్ర నాయకుగారు పై తీర్మానమును ప్రభుత్వమునకు పంపుటకు అధ్యక్షురాలికి విజ్ఞప్తి ఒక తీర్మానమును చదివిరి అందరును ఆమోదించిరి సభ రాత్రి ౯ గంటలకు ముగిసెను

శ్రీమతి హంసమెహతా గారి విజయము

పూర్వ బొంబాయి నగర సంఘోద్ధారకురాలగు శ్రీమతి హంసమెహతాగారు సెనేటు విజయము గావింపబడెను.

హైదరాబాదు

ప్రాచీన కట్టడములు

౨

“ఖైరతాబాదు”

గోలకొండ దుర్గము

రాజా కాం క్షేత్రాదులు దుర్గ నిర్మాణమును ఇటి కతో ప్రారంభించిరి ౫౦౦ హి॥ లో వరంగల్ రాజా దీని నిర్మాణమును పూర్తిచేయించి మహమ్మదుషాహా బహమని వశపరచెను. ఈతడు ఆపుడే ఒక మసీదును కట్టించెను అప్పటినుండియే దీనికి మహమ్మదు నగరమని పిలుచుట వాడుకయయ్యెను సుల్తాను ఇబ్రాహీం కుతుబుషా కాలములో కోటగోడలు మ్రొండివిగను, ఎత్తుగను కట్టబడెను కాని సుల్తాను ఇబ్రాహీం కుతుబుషా పూర్వపు కోటను శిథిలపరచి నూతనముగ ౯౭౦ హిజిరిలో ఎనుబది నాల్గు బురుజులతో ౮ ద్వారములతోను గల ౭ వేల గజములు గల కోటను నిర్మించెను. దీనిచుట్టును ౫౦ అంగుళముల లోతుగల కందకమును త్రవ్వించెను. ఈరాజు యొక్క పుత్రుడు కర్తలగు తారామతి ప్రేమామతుల కొరకు గట్టించిన మహా జరు తిప్పేశిని గలవు సుల్తాను అలీ కుతుబుషా కాలములో నొక జామామసీదును, నొక బాలాహిసారను నిర్మాణమాయెను ప్రస్తుతము ఎనమిది దర్వాజలకు మారుగ నాలుగే గలవు. వీనికి ఉన్న నామములు గలవు —

౧ బంజారి దర్వాజ ౨ మక్కాదర్వాజ 3 జమాల్ దర్వాజ ౪ ఫతేదర్వాజ ఈ దుర్గము ఇంచుమించు రెండు శతాబ్దములవరకును కుతుబుషాహి ప్రభువుల రాజధానిగా నుండి ప్రపంచమందు విఖ్యాతి బడసినది ఈ వంశములోని ఎనమండుగురు ప్రభువులు రాజ్యము నేలిరి

ముచికుందనది పాతవారధి

కుతుబుషాహి వంశీయుల కాలమున రాజధాని గోలకొండలో నుండెనని పైన వ్రాయబడి యున్నది. ఇబ్రాహీం కుతుబుషా పుత్రుండగు మహమ్మదు కులీకుతుబుషా భాగమతి యను వేశ్యను ప్రేమించుచుండెను ఇందుచే వీరావేశ్య నివసించు గ్రామమునకు చిచ్చలముకు ప్రతి దినము ముచికుందనదిని దాటి తండ్రి కెరుకలేకుండ వచ్చుచుండెను ప్రతిదినాచారముగ వీరొకనాడు రాగా నది వెల్లువయై ప్రవహించుచుండెను నుకలిపోదలచెను. కాని మోహబంధనమును త్రెంపజాలక ప్రవాహములోనే యీదుచు అవలిగట్టునకు సురక్షితముగా చేరెను. తరువాత యీ వార్త తండ్రికి తెలియగానే కుమారుని ధైర్యమునకు మెచ్చుకొని దానిపై నీవారధిని ౯౯౧ హిజిరిలో కట్టెను దానినే ౧౨౭౭ హి లో మహారాజా చందూలాలుగారు బాగుచేయించిరి వారధిదర్వాజాపై శిలాశాసనము గలదు

చాదర్ ఘాటు వారధి

ఈ వారధి నాసరుద్దౌలా కాలములో నప్పటి రెసిడెంటుగను మేజరు స్టోరు యొక్క ఆలోచన ప్రకారము కట్టింపబడెను ఇదిగూడ రాజా చందూలాలు మంత్రి కాలములోనే కట్టబడెను

అఫ్జలుగంజు వారధి

ఈ వారధి ౧౨౭౭ హిజిరిలో నవాబు అఫ్జలుద్దౌలా బహాదురు రాజ్యకాలములో నిర్మింపబడెను తాత్కాలిక మంత్రులగు ప్రధాన సర్ సాలారుజంగు బహాదురు ఈ కార్య భారమును తామే స్వయముగ వహించిరి. వీరు ఒక దృఢమైన గొప్ప కవాటమునుగూడ కట్టించిరి. కాని సప్టెంబరు, ఎడ్మండ్ల రాకపోకల వలన జన సమూహమునకు కిబ్బంది గలుగుటచే రెండవ సాలారుజంగు బహాదురు ఆ కవాటమును తొలగించి రెండు చిన్న నదుములను నిర్మించి పైన నొక గడియారమును పెట్టించిరి దీనికొక ప్రక్క యిరువదియో లోను, వింతయైన ఇంగ్లీషులోను దీని నిర్మాణ చరిత్ర గలదు.

ముసల్లింజంగు వారధి

ఇది ౧౨౬౧ హిజిరిలో అరస్తుజా ఇమేదారుల్ముల్కు నవాబు సాలారుజంగు యొక్క నాదికి తాదే నారి స్వంత వ్యయముపై నిర్మింపబడెను.

హైదరాబాదు నగరము

౯౯౭ హి॥ లో సుల్తాను ఇబ్రాహీం కుతుబుషా కీర్తిశేషులగుటచే మహమ్మదు కులీ కుతుబుషా సింహాసనా సీనులైరి కాని వీరు తమ యొక్క ప్రియ కర్తయగు భాగ్యమతి పైగల వ్యామోహమును త్రెంపుకొనజాలక చిచ్చలమునకే రాజధానిని మార్చదలచిరి ఇంతేకాక గోలకొండ నగర మున ప్రజా సమూహము వృద్ధియగుటచేతను, పటి యిబ్బంది యుండుటచేతను, వాతావరణము బాగుగా లేకపోవుటచే తను ముచికుందనది సమీపమునగల చిచ్చలమునకే రాజ ధాని మార్చవలసివచ్చెను. దీనిచేత తన యొంపుడు కర్తె పేరనే భాగ్యనగరమని పెట్టిరి. వీరికాలములో చార్మినారు కట్టబడెను గుల్జారుహౌజు, మక్కామసీదు జాగీర్దారులు ఉమ్రావులు కూర్చుండుటకు చందన్ మహల్ గగన్ మహలు అనువిరాములను నిర్మించిరి ఇంకను ప్రతిదినమును పన్నెండువేలజాగీర్దారులు ఉమ్రావులు దర్బారు నుండిరి వీరందరికిని ఆచటనే భోజనవసతి ఏర్పాట్లు గావింపబడు చుండెను. రెండవ రోజు వీరు పోగావీరిస్థానమున వేరొకఉమ్రావుల సమూహము వచ్చుచుండెను న్యాయస్థాన కార్యాలయములుగాను నాను మహలను గృహము నిర్మింపబడెను రోగులకొక యుచిత వైద్యశాల స్థాపింపబడెను ముచికుంద నదియొడ్డున నొక మహలును విహారోద్యాన వన సహితముగా కట్టింప బడెను. ఇందు తుది బుధవారము పండుగనాడు సభ జరుప బడుచుండెను ఇంకను గొప్పగొప్ప కట్టడములు గట్టబడెను కాని యివి కాల విశేషముచే శిథిలములై పేరు లేకుండ బోయినవి. ఈ బాదుషాను నగరాభి వృద్ధి యొనరించుట యందు విశేష ప్రేమ యుండెను ఈ నగర నిర్మాణము ౧౦౦౦ హిజిరిలో ప్రారంభింప బడెను దీనికి ఉర్దూలో సాంకేతిక నామము 'యా హాఫిజు' నగరనిర్మాణము ౧౦౦౫ హిజిరిలో ముగింపబడెను. దీని సంకేతనామము 'షహరుంబెబుర్హాను' ఈ కారణము చేతనే ఈ నగరమును ఫర్ఖుందె బున్యాదని గూడ పిలుచుట గలదు తరువాత వీరి వేశ్యయగు భాగమతి మరణించుటచే హజ్రత్ అలీ హైదర్ కరారు పవిత్ర నామము ఈ పట్టణమునకు పెట్టవలయునని హైదరాబాదు అని నామకరణ మొనర్చిరి నవాబు ఆసఫుజా కాలములో దీనివైశాల్యము 12 మైళ్లైయుండెను ఇప్పుడు హైదరాబాదునగర విస్తీర్ణము 51 చదరపు మైళ్లు 1921 జనాభా లెక్కల ప్రకారము జన సంఖ్య 4, 04, 187 కావున హిందూదేశములోని పెద్దపట్టణము లలో నాల్గవది పూర్వపట్టణ ప్రదేశమునకు ప్రాకారముండెను గలదు దాని చుట్టుకొలత 6 మయిళ్లు విస్తీర్ణము 2 1 4 మయిళ్లు దానికి 14 ద్వారములును 4 కిడ్కివాకిండ్లును గలవు వర్ష పాతము సామాన్యముగ 28 నుండి 32 అంగుళముల వరకునలదు

చాలకాలము క్రిందట పట్టణము ఇచ్చవచ్చినటు పెరిగి పోయినది భాగ్యవంతుల యిండ్లనుటు మహోన్నతమూలైగి ప్రాకార మధ్యములు కలవు తోటలు క్రీడారంగములు మృగ్యము గోరీలు మసీదులు మప్పలు తిప్పలై జనసమర్ద ప్రదేశములను బయలుచేయుటకు ఆటంకములుగా నుండును

మూసీనదికి దక్షిణ భాగమందు పట్టణ ప్రాకారము నకు వెలుపలి భాగముయొక్క విస్తీర్ణము 9 1/4 చదరపు మయిళ్లు మూసీనదికి ఉత్తర భాగపు విస్తీర్ణము 22 మయిళ్లు

కావున పురపాలక శుద్ధ సంఘయాజమాన్యము క్రింద నుండు ప్రదేశము 33 1/2 చ మయిళ్లు మాత్రమే సికింద్రాబాదు బొలారముల ప్రాంతముల విస్తీర్ణము 17 17 చదరపు మయిళ్లు రెసిడెన్సీ బజారు ప్రాంతము 0-53 చ మయిళ్లు

వైశాల్యమును బట్టిమాచిన యెడల హిందూ దేశము లోని రాజధాని పట్టణములలో కెల్ల ఢిల్లీతప్ప ఈ నగరమే చాల పెద్దది అయినను మ్యునిసిపల్ ప్రదేశములో ఒక చదరపు మయిలునకు 8761 మనుజులు మాత్రమే నివసించు చున్నారు

ఈ క్రింది పట్టిక ఇండియాలోని యితర పట్టణముల జన సమ్మర్ద వివరములను తెలుపగలదు

పట్టణము	విస్తీర్ణము చ॥ మై॥	మయిలునకు జనసమ్మర్దము
1. ఢిల్లీ	112	3,176
2. బొంబాయి	24	48 996
3 మద్రాసు	28	19,077
4 కలకత్తా	10	12,147
5 బరోడా	9	8 881
6 మైసూరు	9	7 937
7 హైదరాబాదు	33 1/2	8,761

1911 సంవత్సరములో ప్లేగు బాధ్యము మొదటిసారి ప్రత్యక్షమయ్యెను ప్రబల సంఖ్యాకులు మృత్యుదేవతకు బలి యయ్యిరి 1911 లో జనసంఖ్య 5,01,647 అప్పటినుండి 1921 వరకు జనసంఖ్య నూటికి 20 మంది తగ్గిపోయిరి

చార్మినారు

ఈకట్టడము హైదరాబాదులో ప్రాముఖ్యము వహించి నది పూర్వమిది సభయైన దేవాలయముండెనని యొందరు దీని నిర్మాణము మహమ్మదు కులీ కుతుబుషా ౯౯౯ హిజిరి లో ప్రారంభించి ౧౦౦౦ హిజిరిలో పూర్తి గావించెను ఈ కారణము చేతనే దీనిని యాదగారు అనిరెందరు దీని నిర్మాణమునకు ఏడులక్షల రూప్యములు వ్యయమా య్యెను.

ఫలక్నుమా

ఈ కట్టడము నవాబు సర్ వికారుల్ ఉమ్రాయిక్బా లుద్దౌలా బహాదురు షంషు ఉల్ ఉమ్రా నగర దక్షిణ భాగమున గల నొక చిన్నగట్టుపై ౧౩౦౦ హిజిరిలో ప్రారంభించి ౧౩౦౮ హిజిరిలో పూర్తిచేయించిరి దీనికి నలుబది లక్షల రూప్యములు వ్యయమయ్యెను దీనిని ౧౩౧౪ హిజిరిలో నవాబు మీర్ మహబూబు అలీఖాన్ బహాదురు ౨౦ లక్షల రూప్యములకు కొనిరి ఇది యిపుడు రాజాతిథి విడిదిగ ఏర్పరచబడినది

పురానీ హవేలి

నవాబు నిజాముల్ ముల్కు బహాదురు కాలములో నవాబు మసురుద్దౌలా కొరకు ఆసిఫ్ జాహీ స్వాధీనపరచు కొనినప్పుడు ఈ మహలు గూడ స్వాధీన పరుపకొన బడెను దీనినికట్టించిన సంవత్సరము తెలియదు. నవాబు నిజాముల్ ముల్కు బహాదురు తమ కుమారులగు నవాబు సికిందర్ జాహాను ఇచ్చట నివసింపజేసిరి వీరు సింహాసనము నలంకరించి పిమ్మట ఇందు నివసించుట మానుకొనిరి

పురోద్యానవనము

ప్రథమమున నిచట శాలికిషన్ గారి యొద్యానవన ముండెను దీనియందు తుమ్మ మరి యితర వృక్షములే యుండెను ౧౨౮౨ హిజిరిలో దీనిని వివిధ వృక్షములచే నలంకరించు ప్రయత్నములు చేయబడెను సమీప సమస్థాన ములగు వృక్షములు కొని తేబడెను యుద్యోగుల నియమింప బడిరి ౧౨౮౭ లోనే ఫర్హత్ మహలునందలి ఇనుపబంగ్లా ఇచటికి తేబడెను. ౧౨౯౦ హిజిరిలో దీనికొరకు ౨౫ వేల రూప్యములు వ్యయపరుపబడెను. తరువాత దీనిని పూర్తిచేయుటకు ప్రతిమాసము నకు నాలుగువేల రూప్యములు వ్యయము య్యెను. ఇంకను పదిలిపత్సర మెన్నో వేలు వ్యయపరచి దీనిని శృంగారపరుచుచున్నారు. కొను పాలును ప్రదర్శన శాలను ఎన్నో రూప్యముల వ్యయముపై నిర్మింపబడెను. ఇంతియగాక పశు పక్షి మృగాదులనుగూడ అధిక వెలపై వివిధ స్థలములనుండి తెప్పించిరి. మొత్తముపై యిది నగరవా సులకు విహారయోగ్యమయిన స్థలము ఇందేకాక ముచికుంద నది ప్రక్కనే జిన్నతి న్యాయస్థానము, ఉస్మానియా వైద్యా లయము నగర కళాశాల [సిటీకాలేజి] స్టేటులైబ్రరీ మొదలైని అమితధనము వెచ్చించి నిర్మింపబడినవి

కమ్మ మహాశయ ప్రశంస

పోట్ల జగ్గయ్య వ॥ వీరయ్య మునసబు సా॥ కొక్కిరేణి శివారు గోపాల పురము తా॥ ఖమ్మం జిల్లే వరంగల్ గారు.

(దిక్కాలాద్య నవచ్ఛిన్నా) ఆర్యావర్తము కర్మ భూమి కావున నిందు వసించు వారలు స్వవర్ణో చిత కర్మల గావింప వలయును. మానవుడు తన కులము నెరింగి తత్తదుచిత కర్మానుష్ఠానములచే కడ తేరుట ధర్మమై యున్నది అని యీప్రకారమే శ్రీగామ గీతల యందును. (ఆదాస్యవర్ణా శ్రమ వర్ణితాః క్రియాః) అను శ్లోకము చేతను నీయర్థమే (కురు కర్మైవతస్మాత్వం) అను శ్లోకము చేతను. నీయర్థ ప్రాయమే (శ్రేయాన్ స్వధర్మోవిగుణ) అను ప్రమాణము వలనను వరాహ భగవద్గీతలలో (స్వవర్ణాశ్ర మధర్మేణ)అను దృష్టాంతము వలనను తెలియు చున్నందు వలన నాపిన తండ్రియగు దానయ్య గారి బాల్యావస్థ నుండియు ననేకమంది పెద్దలనగా మహారాజ శ్రీ చిలుకూరు వీరభద్ర రావు మొదలగు వారి నాలోచించడ మేకాక భూపుర ము,కల్యాణోలను, వర్ధమాను, పానుగల్లు విజయ నగరము, ఆనగొంది, బళ్లారి, అలంపూరు పి రా పు ర ము, బొబ్బిలి, కొం డ వీడు, వినుకొండ, బెల్లము కొండ,అద్దంకి, ధరణి కోట, కొల్లేరు, కొంట పల్లి, రాజ మహేంద్ర వరము, కోగకొండ, ఆదవేని, రాయచూరు, మొదలగు ననేక కమ్మ మహారాజ నివాసస్థలములను తిరువళ్లూరు, తిరుమణ్ణామలై, చిదంబరము కుంభ కోణము, కాంచీవరము, మధుర,శ్రీవైకుంఠ పురము, హంపి, మొదలగు పెక్కు శిలాలేఖలు గలదివ్యక్షేత్రములను, బెజవాడ, గుంటూరు నెల్లూరు, మద్రాసులోని ఓరియంటల్ లైబరి ఆంధ్ర సాహిత్య పరిషత్తు, ఎపిగ్రాఫికా కర్నాటిక తంజాపూరు మొదలగు పట్టణములలోని సరస్వతీ పుస్తక భాండాగారములను. పరిశోధించుచూ ననేక చరిత్రాంశముల నవలోకింపుచూ నమరావతీ పట్టణ వాసియునగు రామబ్రహ్మ న్యాయవాది గారి వలన పదునేడవ శతాబ్దమున శ్రీమన్మహా రాజ రాజాధి రాజ రాజ వాసిరెడ్డి వెంకటాద్రి నాయుడు బహద్దురు మన్నె సుల్తాన్ వారి వలన ప్రేరేపింపబడి శ్రీ మద్భాలచంద్ర విద్యా సాగరు డను మహాకవి ప్రణీతంబగు కమ్మ భూపాలవంశ విశేషంబనెడి గ్రంథము తాళపత్రస్థమై కనుపింప నట్టి గ్రంథమును బహుమాన పురస్సరంబుగా గ్రహించి విభ్రష్టంబగు చోట్ల నెత్తి వ్రాయించి శ్రీమన్మహా రాజరాజశ్రీ ఒడ్డిరాజు సీతారామ చంద్రరావు యీ రాఘవ రంగారావు దేశముఖు దేశపాండ్యా గార్ల శ్రీమాన్ నానమామల, లక్ష్మణాచార్యులుగార్ల,శ్రీమాన్ ముడుంబ లక్ష్మీ నృసింహా చార్యులుగారు శ్రీమాన్ చిలకమర్రి అప్పలాచార్యులుగారు మొదలగు విద్వాంసులచే జక్కగ సవరిణ జేయించి ౧౯౨౨ వ సంవత్సర మునక్ష్ణనప్రచారిణిముద్రణాలయమున ముద్రింపించి ఇనుగుర్తి అచ్చుశాలా ధ్యక్షుల వలననేకాపీ లైటు చేయించితిని దిమాంసము నెలుభయి వెయిల రూపాయిలు వ్యయమై నప్పటికిని ఉంకకనయూ చకత్వేముగా గొదువ విషయముల నాలోచించుచుంటిని, మరియు నీగ్రంథము ను బట్టి కమ్మమహాశయులు కమ్మ భూపాలుని సంబంధు లనియును చదర్వివంశజు లనియును ఒకాపార్హి గోత్రులనియును వేదోక్త కర్మనుష్టానాధికారు లనియును భోజమహారాజు బిరుదాంకితులని యును వింతవరకు సిద్ధాంత మైయుండడమే కాక శ్రీమంతు రాజ రాజేశ్వరరావు బహద్దురు వర్మ వాలియే సంస్థాన దోమకొండ గారి యాజ్ఞాను సారము. శ్రీమాన్ శేషాద్రి రమణ కవులు శతావధానులు శ్రీమాన్ పెద్ద మందడి వెంకట కృష్ణకవి మొదలగు వారిచే రచియింపంబడి, మహాముని కావ్యకంఠ బిరుదాంకితులునగు బ్రహ్మశ్రీ అయ్యల సోమయాజుల గణపతి శాస్త్రిగారిచే బరిశోధింప బడి గోల్కొండ ముద్రాక్షర శాలయందు ౧౯౨౭ వ సంవత్సరము న ముద్రింపం బడిన రెడ్డికుల నిర్ణయ చంద్రికయను నామాంతరము గల క్షత్రియ కుల దర్పణము యొక్క ౫౫ వ పుటము నందుకూడ కమ్మ మహాశయుల యావిర్భావము కుల గోత్రముల సమాచారమునకు నందు మూలము వారి వ్యవహారము లకు నుండు నావిమార్గము రాజ్యాంగ పద్ధతి వారి పూర్వాభ్యున్నతి ఏశబ్దము నుండి రాబడిరి కమ్మ వారెవరు. వారి జన్మస్థానమేది వారితరరాష్ట్రముల కెప్పుడు నేకారణము చేత వచ్చిరి వారేయే విధముగ నభివృద్ధి నొందిరి యను విషయములు సంక్షిప్తముగ మరల సిద్ధాంతమై యున్నది ఇందును గూర్చి మనందరిచే పైన నుదహరించిన శ్రీమంతు దోమకొండ రాజాగారు కడుంగడు ప్రశంసారులు. నిట్లు రెడ్డి క్షత్రియ కులావతంసులచేత గూడా సిద్ధాంతమైనడచుచు నింక నీ కమ్మ భూపాలవంశ విశేష మనియెడి గ్రంథమునకు నీ మత్తు పౌరపాటు లేకుండా నాంధ్రించి ముత్తవరం రంగయ్యా పంతులు యనుకవి వరునిచే తాత్పర్య సహితముగ కమ్మ భూపాల పురాణంబని యెడి గ్రంథము రచియింపంబడి నేడు ధర్మార్థ చంద్రతో కమ్మ మహాశయులగు గొప్పరెడ్డి వెంకటప్పయ్యా సా॥ రఘునాథ పాలెము, దొండేటి వెంకటేశ్వర్లు సా॥ పిండిప్రోలు తా॥ మహబూబ్ ఆబాదు మొదలగువారి ప్రేరేపణ వలన కూడుకొని కొలది కాలములో ముద్రింప బడుటకు తూగులు దూగుచున్న వ్యవహారము నాలోచించక నిపుడు కమ్మ వారెవరు. నెచ్చట నుండి వచ్చిరి వారి జన్మస్థాన మేది వారితర రాష్ట్రములకే కారణమున వలనబోయిరి రాజ్య మేలిన చోటులేవి నెపుడు పదభ్రష్టులైరి వారి పూర్వా వస్థయేమి వారిగోత్ర సూత్రము లెటువంటివో నాలోచింతమని నెవరైనను పాండిత్య బలమునకనో లేక ద్రవ్యాతురత చేతనో పైవిషయముల నను సంధించి మరల సిద్ధాంతము చేసినట్టి చరిత్రాంశము పరస్పర విరోధములుగల మనకు నుండు శ్రుతి స్మృతీతిహాస పురాణములును సర్వమతంబులే క్రియ క్రైస్తవాదులచే నిందింప బడుచుండునో అటులనే ఏ కమ్మ మహాశయ మత సిద్ధాంతము కూడా ననేక తెరగుల గుట వలన నితరులచే దూషింపబడక మానదని దృఢము (అతి సర్వత్ర వర్జయేత్) అను వచనానుసరణి అతిదేసి యిందును నప్పకదా' వండిన అన్నమును వండితే నెటు లుండును (యద్యదాచరిత శ్రేష్ఠ తత్తదేవేతరోజనా) అను న్యాయాను సారము (వ్ర్నజేష్ఠః పితృవశ్చ పుమాంసోగురవ స్మృతాః) అనుకూర్మ పురాణోక్తి చొప్పునను రెడ్డి క్షత్రియ కులావతంసులకెల్ల శ్రీమంతు రాజరాజేశ్వరరావు బహద్దురు వర్మ వాలియె సంస్థాన దోమకొండ గారు గుంటూరులో (పెద్దలో) అద్వైత భాష్య ప్రణేతయగు నాది శంకరుండెట్లో బ్రాహ్మణులకు పెద్దలో విశిష్టాద్వైత భాష్యకారు డునగ, రామానుజ దేశికు, యు, పపి ప్రాద్వైతుల కాచార్య జో, ద్వైతభాష్య వేత్తయగు మధ్వాచార్య యుండె గతి మధ్యల కధికుడో అటులనే మనకును శ్రీమన్మహారాజ రాజాధి రాజ బిరుదాంకితుండగు వాసిరెడ్డి వెంకటాద్రి నాయుడు మన్నె సుల్తాన్ గారు వర్ణములో జ్యేష్ఠుడుగా భావించుట కడుశ్రేయము కాబట్టి అయ్యలారా నామనవి చిత్తగించు డని ప్రార్థించు చున్నవాడ. ప్రమోదూత సం॥ కార్తీక బ॥ ౧౦॥

ఇట్లు పోట్ల జగ్గయ్య వ॥ వీరయ్య సా॥ కొక్కిరేణి శివారుగోపాలపురము తా॥ ఖమ్మం జిల్లేవరంగల్

H E H The Nizam's State Railway

మహా ఘనత వహించు నిజాం స్టేటు రైల్వే

ప్రకటన

క్రిసుమస్, నూతన సంవత్సర సెలవులకు తగ్గింపు రిటర్న టికెట్లు

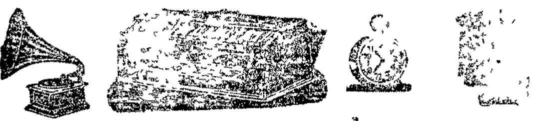
౧౯౩౦ డిసంబరు నెల ౧౭ వ తేది నుండి ౨౧ న తేదివరకు (రెండు దినములు కలసి) గల కాల లో స్టాపు లేక నేరుబుకింగ్ లలో దిగువ తగ్గింపు రేట్లపై నిజాం స్టేటు రైల్వేపై రిటర్నరు టికెట్లు నొసగబడును —

మొదటి రెండవ ౧౦౦ మైళ్లపై ౧ ౧/౩
తరగతులు ఎంతదూరమైనను సింగిల్
ఒక మార్గమునకు కిరాయ
మూడవతరగతికి ,, ౧ ౧/౨
మేలు ఇతర బండ్లు సింగల్ కిరాయు

ఈ తగ్గింపు రిటర్ను టికెట్లు ౧౯౩౧ సం॥ర జనవరి ౧౯ వ తేది మధ్య రాత్రివరకు ప్రయాణము చేయుటకు అనుకూలించును

ఇతర వివరములకును, ఇతర రైల్వేలపై ఇచ్చు తగ్గింపు రేట్లకును, స్టేషన్ మాస్టరులకే గాని, లేక క్రిందివారికే కాని వ్రాయుడు.

చీఫ్ కమర్షియల్	(అనుమతిచే)
మేనేజర్స్ ఆఫీసు	ఇ ఎం. ఎడ్వర్డ్స్
సికింద్రాబాదు	చీఫ్ కమర్షియల్
౧౫ నవంబరు ౧౯౩౦.	మేనేజరు

గోలకొండ పత్రిక

ఏజంట్లు

హైదరాబాదు

1 జి. ఆర్ మూర్తి రబ్బర్ స్టాంపు మేకరు

గౌలిగూడ

3 రా. కాశీకంటి నర్స శాలిబండ్ప బజారు

5 ధన్యవాద్యాలుగాక భువనగిరి నల్లగొండ

గోలకొండపత్రిక
సూపు బజారు హైదరాబాదు దక్కన్.

సంవత్సరము చందా

		రు. ౭-౦-౦
అర్ధ	,,	3-౧౨-౦
విడి పత్రిక		౦-౧-౪

d Published by G Ramakrisna Reddy at Gilkonda Powear Press, Hyderabad, Dn. Editor K. Balakrishna Reddy.